

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Švicarska agencija za
razvoj i saradnju SDC

Državni sekretariat za
ekonomske poslove SECO

Program saradnje Švicarske u Bosni i Hercegovini za period 2021–2024.

Sadržaj

Predgovor	3
1. Razvojni kontekst	5
2. Švicarski vanjskopolitički ciljevi i donatorski kontekst u Bosni i Hercegovini	7
3. Rezultati i lekcije naučene iz perioda 2017–2020.	9
4. Implikacije po Program saradnje za period 2021–2024.	11
5. Strateška orijentacija i švicarski prioriteti za period 2021–2024.	13
5.1. Ishod portfolija 1: Ekonomski razvoj i zapošljavanje	13
5.2. Ishod portfolija 2: Zdravstvo	14
5.3. Ishod portfolija 3: Lokalna uprava i općinske usluge	14
6. Upravljanje programom i provođenje programa	16
7. Strateško upravljanje	18
Prilog 1: Pregled matrice rezultata	20
Prilog 2: Matrica rezultata za ishode švicarskog portfolija	21
Prilog 3: Sistem monitoringa	32
Prilog 4: Finansijsko planiranje	33
Prilog 5: Ciljevi i potciljevi Strategije međunarodne saradnje Švicarske za period 2021–2024.	35
Prilog 6: Prikaz švicarskih partnera iz svih vladinih sektora i njihovih mandata	36
Prilog 7: Skraćenice	37
Prilog 8: Karta Bosne i Hercegovine	38

Fotografija na naslovnoj stranici: Mladi u Bosni i Hercegovini su osnaženi i uključeni u stvaranje bolje budućnosti za sebe i svoju zemlju. Projekt "Jačanje uloge mjesnih zajednica", Petrovo

Predgovor

Stabilnost i prosperitet zemalja zapadnog Balkana predstavljaju osnovni cilj vanjske politike Švicarske. Angažman Švicarske u ovoj regiji počeo je tokom 1990-ih godina, pružanjem humanitarne pomoći i utočišta za brojne osobe pogođene sukobima. Tokom godina, Švicarska i regija Balkana razvile su bliske političke, ekonomske i kulturne veze, koje karakteriše geografska, ljudska i ekonomska blizina i koje dokazuje velika dijaspora koja živi u Švicarskoj.

Počevši sa humanitarnom pomoći 1996. godine, saradnja Švicarske u Bosni i Hercegovini postepeno je prelazila na pružanje podrške procesima tranzicije i evropskim integracijama. Danas se Švicarska svrstava među najveće partnere Bosne i Hercegovine po pitanju bilateralne saradnje. Program saradnje Švicarske u Bosni i Hercegovini za period 2021–2024. zasniva se na partnerstvu od povjerenja i obostranim interesima. Njime se iskazuje snažna opredijeljenost za nastavak pružanja podrške ekonomskim, socijalnim i političkim procesima reformi u zemlji, u nestalnom okruženju, koje je teško pogođeno krizom COVID-19 i njenim posljedicama.

Bosna i Hercegovina je ostvarila napredak ka postizanju političke i makroekonomske stabilnosti, ali i dalje postoje značajni izazovi. Radi rješavanja tih izazova, Švicarska će nastaviti podržavati ovu zemlju u određenim sektorima u skladu s prioritetima koje su definisale vlasti u Bosni i Hercegovini i saradivati će s partnerima koji mogu ubrzati reforme i razviti nove perspektive i prilike. Program uzima u obzir potrebe i izazove s kojima se Bosna i Hercegovina suočava i iskorištava komparativne prednosti i interese Švicarske u ključnim oblastima.

Švicarska agencija za razvoj
i saradnju (SDC)

Patricia Danzi
generalna direktorica

Nadovezujući se na višegodišnje prisustvo Švicarske u zemlji i ranija postignuća, Program saradnje Švicarske za period 2021–2024. fokusira se na tri tematske oblasti: ekonomski razvoj i zapošljavanje, zdravstvo i lokalnu upravu i općinske usluge. Švicarska ima relevantnu stručnost u sve tri oblasti i uvjereni smo da možemo dati kvalitetan doprinos daljnjem razvoju Bosne i Hercegovine. Za postizanje trajnih reformi i rezultata, računamo na naše partnere i njihovo preuzimanje odgovornosti za projekte i predvođenje projekata. Finansijski okvir Programa saradnje za period 2021–2024. iznosi 63 miliona CHF, dok ukupni iznos švicarskih sredstava za Bosnu i Hercegovinu može dostići maksimalni iznos od 79 miliona CHF.

Program saradnje Švicarske za period 2021–2024. izradili su Švicarska agencija za razvoj i saradnju (SDC) i Državni sekretarijat za ekonomske poslove (SECO), uz intenzivne konsultacije sa Državnim sekretarijatom za migracije (SEM), kao i sa vladinim službama i partnerima iz civilnog društva i privrede u Bosni i Hercegovini. SDC i SECO blisko sarađuju i koordiniraju provedbu Programa saradnje, putem Ambasade Švicarske u Bosni i Hercegovini.

Uvjereni smo da će ciljevi i prioriteti sadržani u ovom programu na relevantan način doprinijeti održivom i inkluzivnom razvoju Bosne i Hercegovine i dobrobiti njenih stanovnika.

Bern, januar 2021. godine

Državni sekretarijat za
ekonomske poslove (SECO)

Marie-Gabrielle Ineichen-Fleisch
državni sekretar

Popravlak vodovodnih cijevi: Organima vlasti se daje podrška u omogućavanju boljeg pristupa vodi za piće i osiguravanju prečišćavanja otpadnih voda. Projekt općinskog okolišnog i ekonomskog upravljanja, Kostajnica

1. Razvojni kontekst

Oružani sukob koji se dogodio u Bosni i Hercegovini (BiH) u periodu 1992–1995. godine ostavio je iza sebe turobno naslijeđe: ubijeno je oko 100.000 osoba, više od dva miliona ljudi je raseljeno, a privreda zemlje je u potpunosti uništena. Dejtonski mirovni sporazum iz 1995. godine okončao je sukob, ali je isto tako uspostavio vrlo složenu političku i institucionalnu strukturu, sa 14 vlada i različitim tumačenjima njihovih nadležnosti. Kako bi se omogućila jednaka podjela vlasti između tri „konstitutivna naroda“ (Bošnjaci, Srbi i Hrvati), Mirovnim sporazumom su uspostavljena dva entiteta: Federacija BiH (FBiH) i Republika Srpska (RS), uz Brčko, samoupravni distrikt, iznad kojih stoji državna vlada i rotirajuće predsjedništvo. Osim toga, BiH je i dalje pod međunarodnim nadzorom, koji provodi Ured visokog predstavnika.

Dvadeset i pet godina nakon okončanja sukoba, BiH i dalje karakterišu politička nestabilnost i nagomilani strukturni problemi. Proces pomirenja i suočavanja sa naslijeđem oružanog sukoba još uvijek nije ostvaren u BiH. Na razvoj BiH dodatno utiču i zastoj u socioekonomskim reformama, visoka nezaposlenost, rastuće nejednakosti i depopulacija. Političke elite u zemlji i dalje igraju ambivalentnu ulogu u traganju za kompromisima i kvalitetnim rješenjima za te probleme. One često brane interese vlastitih izbornih jedinica na štetu odluka koje bi dovele do veće dobrobiti za cjelokupno stanovništvo. Pored toga, regionalna dešavanja, npr. pitanje priznanja Kosova ili političke tenzije između Srbije i Crne Gore, gotovo trenutno se prelivaju na BiH. To je zemlju zarobilo u dugotrajnoj političkoj krizi koja državne institucije ostavlja u paralizi. Nepostojanje vladavine prava i mogućnosti dostojnog zaposlenja, kultura nepotizma, smanjenje prostora za civilno društvo i opća apatija doveli su do toga da se sve više ljudi, naročito kvalifikovane omladine, odlučuje za napuštanje BiH, uglavnom da bi otišli u Zapadnu Evropu.

Došlo je do primjetnog unazađivanja prethodno usvojenih sistemskih reformi: organi vlasti na svim nivoima i dalje zanemaruju ili odbacuju obavezujuće odluke pravosuđa, među njima i odluke Ustavnog suda BiH, dok je korupcija i dalje raširena. U svome Mišljenju iz maja 2019. godine o predatom zahtjevu BiH za članstvo u Evropskoj uniji (EU), Evropska komisija je identifikovala četrnaest prioriteta za BiH u oblastima demokratije, vladavine prava, temeljnim pravima i reformi javne uprave. Članstvo u EU je jedini cilj oko kojeg se sve strane slažu. Da bi postigli taj cilj, političke vođe u BiH će ipak morati prevladati političke blokade i etnonacionalističke podjele, te dokazati svoju deklarisanu opredijeljenost za evropske inte-

gracije tako što će djelotvorno rješavati identifikovane probleme.

BiH je predstavila svoj prvi Dobrovoljni izvještaj o provođenju Agende 2030. na Političkom forumu Ujedinjenih nacija (UN) na visokom nivou 2019. godine. U međuvremenu je izradila Okvir ciljeva održivog razvoja (SDG), koji daje informacije o entitetskim strategijama za provedbu SDG-a. Međutim, ove strategije još uvijek čekaju odobrenje. Potencijal za iskorištavanje Agende 2030. uglavnom leži u procesu pristupanja EU, jer se radi o međusobno osnažujućim i komplementarnim procesima. Značajan potencijal za rad na realizaciji SDG-a u BiH leži na lokalnom nivou, gdje je, prema procjenama, potrebno provesti 70% pravne stečevine EU.

Privreda BiH se u velikoj mjeri oslanja na izvoz metala, energije, tekstila i namještaja, kao i na turizam, doznake i pomoć iz inostranstva. Obje entitetske vlade odobrile su ekonomske reforme (2019–2022) koje su usmjerene na unapređenje poslovnog okruženja, stimulisanje rasta i konkurentnosti te depolitizaciju javnih preduzeća (DP). Politička neizvjesnost i kašnjenja u formiranju vlasti na različitim nivoima u državi blokirali su stvarnu implementaciju ovih prijeko potrebnih reformi.

Rast realnog bruto domaćeg proizvoda (BDP) usporio se na procijenjenih 2,6% u 2019. godini. Ovaj trend je u najvećoj mjeri izazvalo slabo globalno trgovinsko okruženje, što je također pogodilo i privredu EU. Proizvođači električne energije u državnom vlasništvu bili su pogođeni negativnim meteorološkim uslovima, što je imalo snažan negativan uticaj na proizvodnju i izvoz električne energije.

Pandemija koronavirusa (COVID-19) iz 2019. godine teško je pogodila bosanskohercegovačku privredu, koja bilježi ekonomski pad od najmanje 5% u 2020. godini, što je najveći pad BDP-a u posljednjih nekoliko decenija. Naročito su teško pogođeni proizvodnja, izvoz, turizam i trgovina na malo, koji su glavni pokretači bosanskohercegovačke privrede. Lošu ekonomsku situaciju dodatno usložnjavaju niži prihodi države i povećanje fiskalnog deficita (6% BDP-a u 2020. godini), gubljenje tržišta i smanjenje doznaka iz inostranstva. Očekivani povratak bosanskohercegovačkih radnika iz Zapadne Evrope zbog prognozirane recesije uticat će na stopu nezaposlenosti. Ona trenutno iznosi 33%, a očekuje se da će porasti na 38% u 2020. godini. Nezaposlenost mladih iznosi 47%. Vlade će fiskalne mjere finansirati prvenstveno zaduživanjem

kod multilateralnih zajmodavaca (međunarodnih finansijskih institucija – MFI), pa se stoga očekuje da će se omjer dug/BDP BiH povećati sa 38% u 2019. godini na 43% u 2020. godini.

Stope siromaštva su i dalje na alarmantnom nivou, jer 18% stanovništva živi u apsolutnom siromaštvu, dok je približno pola stanovništva izloženo riziku od siromaštva. Očekuje se da će stope siromaštva rasti kao posljedica pandemije COVID-19. To će prije svega uticati na ugrožene kategorije kao što su Romi, ali i osobe sa invaliditetom, starije osobe i migrante. Većina tih osoba i dalje su socijalno i ekonomski isključene jer se nejednakosti u BiH sve više povećavaju usljed koncentracije sredstava u malom broju urbanih centara, dok gradske okoline i ruralna područja postepeno propadaju. Sistem socijalne zaštite proizvodi daljnju nejednakost među svojim korisnicima, bilo zbog mjesta prebivališta (teritorijalna nejednakost) ili socijalne kategorije kojoj korisnik pripada (nejednakost na osnovu statusa).

I dalje su prisutne značajne rodne razlike u učešću u politici (na lokalnim izborima 2020. godine, od 143 gradonačelnika samo četiri su bile žene). Uprkos činjenici da žene zauzimaju velik broj radnih mjesta u javnom sektoru, i dalje su nedovoljno zastupljene na ključnim političkim funkcijama i rukovodećim radnim mjestima sa ovlaštenjima za donošenje odluka. Razlozi za to su predrasude koje dolaze iz tradicionalnih patrijarhalnih socijalnih normi u vezi sa vrstom posla koji je primjeren za žene te nedostatak dostupnih usluga podrške kao što su dnevni boravci za djecu. Jaz među spolovima u zaposlenosti u BiH dvostruko je veći od prosjeka EU. Preduzetništvo je i dalje u velikoj mjeri nerazvijeno među bosanskohercegovačkim ženama zbog opće sklonosti ka pouzdanim poslovima u javnom sektoru, nevoljkosti da se rizikuje i nedostatku prava iz osnova radnog odnosa kod samozaposlenih. Žene koje se nadaju da će zasnovati porodicu i one koje već imaju porodicu često su izložene diskriminaciji poslodavaca, naročito u privatnom sektoru. Uprkos tome što postoje zakoni i propisi kojima se kažnjava diskriminacija na osnovu spola, nepostojanje čvrstog mehanizma pravne zaštite i nedosljednosti u smislu različitog prava na porodiljsko odsustvo u bosanskohercegovačkim entitetima otežavaju efikasnu primjenu tih zakona.

Pristup osnovnim javnim uslugama za sve još uvijek nije stvarnost u BiH. Ovo se odnosi i na sektore zdravstvene zaštite i vodnih usluga. Samo 75% stanovništva ima pristup higijenski ispravnoj vodi za piće, a tek 41% je priključeno na sistem javne kanalizacije. Privatna izdvajanja (izdvajanja „iz vlastitih sredstava“) za zdravstvenu zaštitu su vrlo visoka i iznose 29% ukupnih izdvajanja za zdravstvo, što je gotovo dvostruko više od prosjeka EU. To predstavlja posebno velik teret za 18% stanovništva koje spada u najsiromašnije kategorije, te značajno ograničava njihovu mogućnost bijega iz „zone siromaštva“.

Od 2018. godine BiH je teško pogođena nezakonitim ulaskom više od 60.000 migranata, uglavnom iz Afganistana, Bangladeša, Pakistana, Iraka, Irana i Sirije. Mnogi migranti koji su u početku namjeravali nastaviti putovanje prema Zapadnoj Evropi ostali su duži period u BiH zbog vrlo zaštićenih granica EU. Stoga je upravljanje migracijama prilično nov, dodatni iza-

zov za lokalne vlasti, a teret migrantske krize je neravnomjerno raspodijeljen između različitih regija i nivoa vlasti.

BiH je 2017. godine usvojila Strategiju usklađivanja propisa o pravnoj stečevini EU u oblasti zaštite okoliša, koja se tiče nekoliko podskupova pravne stečevine EU (vodoprivreda, upravljanje otpadom, kvalitet zraka i klimatske promjene, industrijsko zagađenje, hemikalije i zaštita prirode). Očekuje se da će klimatske promjene povećati trajanje sušnih perioda, učestalost bujičnih poplava i intenzitet erozije tla. Urbana područja suočavaju se sa lošim kvalitetom zraka, naročito zimi, pri čemu zagađenje zraka velikim dijelom dolazi od grijanja na uglj i drvo.

Najizgledniji scenario u budućnosti je nastavak statusa quo, koji karakteriše sporo napredovanje reformi, koje usporava relativno funkcionalan, ali neefikasan i preglomazan državni aparat, koji javne usluge pruža uz previsoke troškove i neravnomjeran pristup korisnicima u BiH. Za kretanje prema pozitivnom scenariju, koji karakteriše povećana i stalna spremnost na sistemske reforme, bilo bi potrebno da se svi politički akteri više vode konsenzusom i da budu spremni na kompromise. To bi također podrazumijevalo i znatne ustavne promjene za unapređenje funkcionisanja i koordinacije organa vlasti. Do kretanja prema negativnom scenariju (koji karakteriše zaostajanje u reformama, povećana polarizacija i ozbiljni socijalni nemiri) moglo bi doći ako socioekonomski uticaj pandemije COVID-19 potraje, kao i u slučaju da potencijalni talas nacionalističke i secesionističke politike dovede do daljnje destabilizacije.

2. Švicarski vanjskopolitički ciljevi i donatorski kontekst u Bosni i Hercegovini

U skladu sa Vanjskopolitičkom strategijom Švicarske za period 2020–2023, fokus švicarskog angažmana na Zapadnom Balkanu, a time i u BiH, je na pružanju podrške stabilnosti i prosperitetnom razvoju, uključujući pružanje pomoći u procesu evropskih integracija.

Oslanjajući se na postojeću Vanjskopolitičku strategiju i Strategiju međunarodne saradnje za period 2021–2024, saradnja Švicarske u BiH zasnovana je na geografskoj blizini, bliskom partnerstvu i snažnim političkim, ekonomskim i kulturnim vezama. S obzirom na dijasporu od oko 60.000 ljudi porijeklom iz BiH koji žive u Švicarskoj¹, veze između ovih dviju zemalja su vrlo bliske. Prepoznajući ove veze i iskorištavajući uspješnu saradnju u proteklih 25 godina, međunarodna saradnja u BiH odgovara na zahtjeve i potrebe BiH i njenog naroda, te na dugoročne interese Švicarske. Kako bi to postigla, oslanja se na švicarsku dodanu vrijednost i komparativne prednosti.

BiH se i dalje suočava s političkim tenzijama koje nose određeni potencijal za eskalaciju. To može destabilizovati cijelu regiju i uticati i na Švicarsku, npr. kroz povećanje nelegalne

migracije. U isto vrijeme, geografska blizina BiH znači da njen ekonomski razvoj švicarskim preduzetnicima nudi prilike za trgovinu i ulaganja. Prema tome, Švicarskoj je u vlastitom interesu da doprinese stabilnosti i prosperitetu BiH kroz zajedničku opredijeljenost Direkcije za političke poslove (PD), Švicarske agencije za razvoj i saradnju (SDC), Državnog sekretarijata za ekonomske poslove (SECO), Državnog sekretarijata za migracije (SEM), putem Migracijskog partnerstva i Švicarskog strateškog okvira za migracije za Zapadni Balkan za period 2020–2023, te Ministarstva odbrane, civilne zaštite i sporta (DDPS) putem raspoređivanja vojnog kontingenta u Snage Evropske unije u BiH (operacija Althea, Snaga Evropske unije u BiH – EUFOR Althea).

Svi akteri iz švicarskog vladinog sektora koji su angažovani u BiH oslanjaju se na svoje mandate i komparativne prednosti (Prilog 7), primjenjuju pristup saradnje svih vladinih sektora (tzv. whole-of-government pristup – WOGA), te rade na zajedničkom cilju poboljšanja svakodnevnog života ljudi u BiH. Švicarske intervencije koriste se uspostavljenim dobrim odnosima s ključnim akterima na svim nivoima vlasti, civilnim društvom, privatnim sektorom i drugim agencijama za saradnju.

¹ Iseni, B., Ruedin, D., Bader, D. i Efonayi-Mäder, D., 2020. Die Bevölkerung von Bosnien und Herzegowina in der Schweiz. Bern: BFM/DEZA, str. 34.

Bolja usluga za pacijente u centrima za mentalno zdravlje u zajednici značajno smanjuje potrebu za hospitalizacijom pacijenata. Izložba „Čovjek je čovjek“, Projekt mentalnog zdravlja

Švicarska podržava pružanje zdravstvenih usluga kako migrantima u zvaničnim prihvatnim centrima tako i onima koji spavaju u spontanima naseljima. Centar Bira kod Bihaca

Švicarska dodana vrijednost u BiH leži u sljedećim oblastima:

- Upravljanje: Demokratska uprava i vladavina prava nužni su za održiv razvoj i socijalnu koheziju u BiH. S obzirom na reputaciju Švicarske kao poštenog posrednika, njeno vlastito iskustvo, koje je utemeljeno na principima supsidijarnosti i direktne demokratije, te na njen decentralizovan administrativni ustroj, Švicarska (SDC, SECO) je vjerodostojan partner i u dobrom je položaju da radi na unapređenju upravljanja na svim nivoima u BiH. S obzirom na sličan politički ustroj, Švicarska se često smatra političkim modelom za BiH. Uz to ide i solidna stručnost Švicarske (SDC, SECO) u efikasnom upravljanju javnim službama, naročito u sektorima zdravstva i vodnih usluga.
- Ekonomski razvoj: Prateći uspjeh svog ekonomskog modela, Švicarska (SDC, SECO) namjerava podsticati održiv socioekonomski razvoj u BiH na osnovu principa tržišne ekonomije i efektivnih okvirnih usluga, inovacija i promocije ekonomske stabilnosti, povećanja dohotka i boljih uslova života, uz posvećivanje posebne pažnje uključivanju ugroženih kategorija.
- Razvoj stručnih vještina (VSD): Stručnost Švicarske (SDC, SECO) u oblasti dualnog stručnog obrazovanja može pomoći mladim ljudima da pronađu posao u BiH. U visokoglobalizovanoj ekonomiji postaje sve važnije imati radnu snagu koja je tržišno orijentisana i posjeduje savremene vještine, uključujući digitalne vještine.
- Okoliš i klimatske promjene: Stručnost Švicarske (SDC, SECO) u upravljanju prirodnim katastrofama, uz primjenu inovativnih rješenja za prilagođavanje klimatskim promjenama i upravljanje glavnim izazovima u sektoru vodnih usluga, sve je traženija.
- Migracije: Kao tranzitna zemlja za migrante, BiH se suočava sa izazovima upravljanja migracijama. Može se osloniti na blisku saradnju sa Švicarskom u okviru Migracijskog partnerstva, kao i na švicarsku stručnost u ovoj oblasti. Potpomaganje prenosa znanja između dijaspore i BiH te protoka doznaka iz inostranstva omogućava iskorištavanje potencijalnih koristi od migracije, što doprinosi održivom razvoju BiH.

Švicarska je od 1996. godine uložila 705 miliona CHF u BiH, od čega se iznos od 585 miliona CHF svrstava u zvaničnu razvojnu pomoć (ODA)². Tokom protekle decenije izdvajanja za zvaničnu razvojnu pomoć u BiH su se smanjivala, a Švicarska je trenutno treći donator po veličini. Najveći donatori su EU, odnosno SAD/USAID. Glavni zajmodavci BiH su: Evropska investiciona banka (EIB), Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD), Grupacija Svjetske banke (WBG) i Njemačka. Švicarska se aktivno povezuje s ključnim razvojnim partnerima kako bi osigurala da njihovi programi imaju koristi od švicarskog iskustva.

² Preostali iznos od 120 miliona CHF je podrška koja se ne kvalifikuje kao zvanična razvojna pomoć u oblasti sigurnosti (kao što su doprinosi EUFOR-u).

3. Rezultati i lekcije naučene iz perioda 2017–2020.

Švicarska je uspješno doprinijela socijalnom, ekonomskom i političkom razvoju u BiH, naročito na lokalnom nivou. Švicarske intervencije uglavnom su ispunile svoje zadane ciljeve i polučile značajne rezultate. Pozitivno su uticale na živote stotina hiljada bosanskohercegovačkih građana. Švicarska je dosljedno podržavala dijalog o javnim politikama udruživanjem bosanskohercegovačkih aktera sa drugim razvojnim partnerima koji rade na podsticanju sistemskih promjena. Međutim, nije postignuto dovoljno zamaha za provođenje sistemskih i dugotrajnih institucionalnih promjena. U periodu 2017–2020. prevazilaženje političkih podjela radi rada na dosljednoj razvojnoj strategiji koja bi otvorila put BiH ka usklađivanju sa pravnom stečevinom EU pokazalo se nedostižnim.

U okviru oblasti **demokratska uprava, općinske usluge i pravda** u strategiji za period 2017–2020. (SDC, 27 miliona CHF; SECO, 12 miliona CHF), Švicarska je pružila podršku općinama u poboljšanju kvaliteta pružanja usluga, u uključivanju građana u demokratske procese i u povećanju efikasnosti i transparentnosti lokalnih javnih uprava. Kriteriji za dodjelu grantova općinama u oba entiteta su prilagođeni kako bi se omogućio brži odgovor na novonastale prioritete tokom pandemije COVID-19. Kada je u pitanju pružanje podrške općinama, Švicarska je najvažniji razvojni partner.

Zahvaljujući švicarskoj podršci, građani se sada više uključuju u odlučivanje na lokalnom nivou (učešće u mehanizmima konsultacija o planiranju i utvrđivanju budžeta u partnerskim općinama je u prosjeku 20% veće nego u 2016. godini). Općinske uprave sve su odgovornije (901 prioritet građana uključen je u planove lokalne uprave, a više od dvije trećine ih je provedeno), a žene sve više istupaju i preuzimaju rukovodeća mjesta.

Kvalitet općinskih usluga je poboljšao, tako da gotovo milion ljudi sada ostvaruje koristi od poboljšane infrastrukture (lokalne ceste, ulična rasvjeta, dječija igrališta). U sektoru vodnih usluga, komplementarnost SDC-a i SECO-a pokazala se vrlo uspješnom. Reforme u regulatornom okviru za vodosnabdijevanje dovele su do uvođenja Sporazuma o javnim uslugama (SJU) u 16 općina u cijeloj zemlji. Saradnjom općinske uprave i vodovoda, uz pomoć SJU sporazuma, osigurava se pružanje efikasnih, održivih i ravnopravnih vodnih usluga.

Odlične rezultate u smislu iskorištavanja sredstava za ulaganje u infrastrukturu postigli su SDC i SECO uz ulaganje KfW-a za rehabilitaciju sistema za upravljanje otpadnim vodama u opštini Gradiška. Pristup zasnovan na učincima, koji je nedavno uvela Švicarska i koji se koristi principima dobrog upravljanja za dodjelu grantova za ulaganja u vodnu infrastrukturu, preuzet će Svjetska banka (SB) i EU. Ovaj pristup također je poslužio i kod izrade nove politike o vodama za BiH.

U sektoru pravosuđa, uspješna je bila podrška Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH. Broj krivičnih predmeta koji su nakon dvije godine ostali neriješeni smanjio se za 47% u poređenju sa 2015. godinom. U sektoru maloljetničke pravde, djeca koja su u kontaktu sa zakonom (kao prestupnici ili žrtve) sada imaju povećan pristup pravnoj pomoći koja je prilagođena djeci.

U oblasti zdravstva (SDC, 11 milion CHF) Švicarska je pružila podršku sistemu zdravstva poboljšavanjem dostupnosti, kvaliteta i sigurnosti primarne zdravstvene zaštite. Posebna pažnja posvećena je jačanju promocije zdravlja i prevencije bolesti kao isplativih ulaganja u poboljšanje zdravlja stanovništva. Više od 2,3 miliona bosanskohercegovačkih građana sada ima pristup standardizovanim, rodno osjetljivim uslugama za prevenciju kardiovaskularnih bolesti (1,56 miliona u 2016. godini).

Dati su značajni doprinosi unapređenju okvirnih uslova za smanjenje faktora rizika za zdravlje u zemlji, uključujući kontrolu duhana. Razvijeni su prihvativi i održivi modeli primarne zdravstvene zaštite, koji imaju velik potencijal za širenje. Relevantnost i djelotvornost tih modela dokazana je i tokom pandemije COVID-19, jer su omogućili neprekidno pružanje usluga najugroženijem dijelu stanovništva i pored ograničenja nametnutih zbog krize.

Tokom protekle četiri godine, zahvaljujući švicarskoj podršci, više od 105.000 socijalno isključenih osoba imalo je koristi od usluga sestrinstva u zajednici. Četiri općine prihvatile su model promocije zdravlja u zajednici, koji se zasniva na međusektorskoj saradnji i promociji zdravih načina života. Model koordinirane brige uveden je u ustanove za mentalno zdravlje širom zemlje i poboljšao je kvalitet života za više od 3.260 osoba (od kojih su 48% žene) s težim mentalnim poremećajima, kao i za njihove porodice. Stopa pacijenata sa mentalnim

poremećajima koji se upućuju u bolnice značajno je smanjena poboljšanjem usluga na nivou primarne zdravstvene zaštite, što je dovelo do važnih ušteda u zdravstvenom sistemu.

Preko 173.000 mladih imalo je priliku proći kroz sesije edukacije o zdravlju, koje su imale za cilj promovisanje zdravih životnih navika i borbu protiv rodni stereotipa povezanih sa zdravljem. Koristeći svoju rasprostranjenu mrežu kontakata i stručnost, Švicarska je preuzela vodstvo u okupljanju razvojnih partnera radi ostvarivanja zajedničkog uticaja na politike zagovaranja u provođenju reforme u zdravstvenom sektoru.

Doprinosi u **oblasti ekonomije i zapošljavanja** (SDC, 17 miliona CHF; SECO, 5 miliona CHF) pomogli su nezaposlenima da lakše pronađu posao, povećali su zaposlenost mladih i uspješno pomogli rast privatnog sektora kroz poboljšano poslovno okruženje. Švicarska je uspjela u optimizaciji svih postupaka javnih službi za zapošljavanje (JSZZ). Novi postupci su ugrađeni u pravne okvire, čime je regulisan način rada ovih službi u cijeloj BiH. Ukupno je 32.379 (48% žena) nezaposlenih pronašlo posao zahvaljujući podršci JSZZ-a.

Intervencije koje je podržala Švicarska unaprijedile su stručne vještine 6.191 mladih (45% žena). Prvi put u BiH privatna preduzeća bila su direktno uključena u reviziju nastavnih planova i programa i standarda zanimanja. Preduzetništvo je osnaženo boljim uslugama koje nude poslovni inkubatori i akceleratori širom BiH. Podršku je dobilo oko 314 start-up preduzeća, uključujući socijalna preduzeća. Ukupno je otvoreno 1.061 novo radno mjesto.

Posebna pažnja posvećena je promovisanju preduzeća koje vode žene i prezentiranju novih uzora. Kampanja provedena u cijeloj državi kojom su osporeni rodni stereotipi na tržištu rada ostvarila je veliku vidljivost i podstakla je živu raspravu. Kao rezultat toga, 52% start-up preduzeća koja su ušla u programe/obuku predvodile su žene ili su im žene bile vlasnice, dok su 43% mentora činile žene. Ulaganja privatnog sektora u mala i srednja preduzeća (SME) i start-up preduzeća dosegla su ukupno 7,2 miliona CHF. To je također bilo rezultat značajnih finansijskih doprinosa i uspješnog prenosa znanja bosanskohercegovačke dijaspore.

Reformama stečajnog zakonodavstva u RS-u znatno je skraććen stečajni postupak, uvedeno je predstečajno restrukturiranje dugova za prezadužena preduzeća i spašeno je 626 radnih mjesta (na 98 njih su radile žene). Usluge općinskog savjetovanja za prezadužene građane doprinijele su smanjenju nenaplativih kredita. Inicijative koje je podržala Švicarska olakšale su pristup tržištima EU za deset preduzeća koja upošljavaju 3.800 osoba (36% žena), a ta preduzeća su tokom posljednje četiri godine povećala vrijednost izvoza za 55 miliona CHF. Održavanje zaposlenosti i otvaranje novih radnih mjesta postali su još važniji u kontekstu pandemije COVID-19. Partneri koji rade u oblasti preduzetništva pružali su mentorstvo i tehničku pomoć malim preduzećima u prilagođavanju poslovnih modela trenutnoj situaciji. Identifikovani su i podržani poslovni planovi kojima se iskorištavaju komercijalne mogućnosti nastale kao rezultat pandemije.

Švicarsko **Migracijsko partnerstvo**, iako nije sastavni dio Programa saradnje Švicarske, bilo je u potpunosti usklađeno sa angažmanom Švicarske u BiH. Uz pomoć SEM-a, doprinijelo je poboljšanju upravljanja migracijskim tokovima i upravljanju granicama u BiH. Uveden je savremen informacioni sistem o migracijama, koji omogućuje međuresorsku razmjenu podataka. Pored toga, unaprijedeno je upravljanje kapacitetima za proces readmisije, što omogućava kvalitetnu socijalnu i ekonomsku integraciju povratnika u BiH. Kao odgovor na migrantsku i humanitarnu krizu koju je uzrokovalo povećanje broja migranata koji su zaostali na putu prema Zapadnoj Evropi, Švicarska je pružila ciljanu humanitarnu pomoć. Migranti su dobili pristup osnovnoj zdravstvenoj zaštiti.

Niže navedene **naučene lekcije** su od posebne važnosti za Program saradnje Švicarske za period 2021–2024: (1) Ljudi moraju biti u središtu švicarskog programa i moraju postati akteri promjena. (2) Rod mora ostati visoko na dnevnom redu tako što će se u cijelom programu kontinuirano osporavati rodni stereotipi i raditi na rješavanju osnovnih uzroka rodne nejednakosti. (3) Sistematska primjena pristupa zasnovanog na učincima pokazala se uspješnom u postizanju rezultata i održivih promjena. (4) Daljnje širenje švicarskih rezultata najefikasnije se postiže ugradnjom uspješnih pristupa u zakonske okvire ili uticanjem na programiranje velikih igrača, kao što su SB ili EU. (5) U zemlji koja nema krovni razvojni okvir, presudno je imati snažne saveze sa istomišljenicima među razvojnim partnerima kako bi se vladini partneri držali odgovornima za postizanje rezultata i daljnje proširivanje dobrih praksi. Švicarska je u dobroj poziciji da forsira takav pristup, jer je izuzetno poštovana zbog svojih efektivnih političkih poruka i zbog okupljanja organizacija i ljudi. (6) Partnerstva je potrebno dalje diversifikovati radi smanjenja rizika koje nosi rad sa ograničenim brojem partnera i modaliteta implementacije. (7) Pandemija COVID-19 daje priliku da se reforma zdravstvenog sektora vrati na dnevni red. Kao dugogodišnji partner u ovom sektoru, Švicarska je u dobroj poziciji da tu preuzme vodeću ulogu. (8) S obzirom na nedostatak radne snage i rastuću nejednakost u pristupu uslugama u regijama koje stanovništvo napušta, moraju se istražiti novi načini pružanja usluga. To bi moglo uključivati iskorištavanje potencijala digitalizacije. (9) Donatorsko okruženje u sektoru pravosuđa je prenatrpano i teško je osigurati da švicarski doprinosi i dalje dodaju vrijednost. (10) Potrebno je i dalje težiti ka postizanju bolje ravnoteže portfolija i konsolidovati sinergije među projektima pokrenutim u posljednje četiri godine kako bi se dao bolji doprinos ukupnom cilju.

4. Implikacije po Program saradnje za period 2021–2024.

Program saradnje Švicarske u Bosni i Hercegovini za period 2021–2024. će nastaviti sa naporima na ubrzanju reformi u korist ljudi u svim dijelovima zemlje. Sa izuzetkom sektora pravosuđa, nastavit će se angažman u istim prioritetnim oblastima oslanjanjem na prethodno postignute rezultate.

Program saradnje Švicarske će se provoditi u nestalnom okruženju koje je teško pogodila kriza COVID-19. Lekcije naučene u pandemiji će se sistematski primijeniti u cijelom Programu u cilju unapređenja otpornosti BiH na takve šokove. Program saradnje Švicarske zasniva se na scenariju statusa quo, za koji se smatra da je najvjerovatniji. U svim intervencijama će se u obzir uzeti nefunkcionalnost državnog aparata u pružanju djelotvornih usluga građanima, signali mogućeg porasta tenzija i eskalacije, važne demografske promjene u društvu koje stari, depopulacija, manjak kvalifikovanih radnika i stalni priliv nelegalnih migranata.

Održiv razvoj je ugrožen ako akteri ostanu nespremni da idu naprijed i preduzimaju potrebne reforme. Izgleda da je to već slučaj sa socioekonomskim odgovorom zemlje na krizu COVID-19, jer se on puno više fokusira na održavanje postojećih struktura nego na uključivanje u reformske procese. Švicarska će više saradivati sa onima koji su spremni raditi i koji pokazuju odgovornost za sistemske promjene, između ostalog, i povećanjem finansijskih doprinosa. Ovaj pristup doprinijet će održivosti rezultata Programa. Švicarska će saradivati s posvećenim građanima, aktivistima, preduzetnicima, službenicima i političarima koji se trude i rade protiv opće apatije i istovremeno se zalažu za interese građana, zahtijevaju vladu koja odgovara na potrebe građana i promovišu promjene u cijeloj zemlji. Iz projekata u oblasti pravosuđa će se izlaziti nakon okončanja njihovih završnih faza s obzirom na prenatrpano donatorsko okruženje u tom sektoru.

Program saradnje Švicarske će se voditi Agendom 2030. i njenim imperativom da niko ne bude prepušten sam sebi, te će intervenisati u skladu s prioritetima pristupanja EU i relevantnim domaćim strategijama. Program će se provoditi u cijeloj zemlji, a posebna pažnja će se posvetiti saradnji preko entitetskih granica.

Švicarska će nastaviti podsticati međunarodnu zajednicu da djeluje koordinirano i komplementarno te da jednoglasno nastupa u fokusiranju na sistemske promjene. Zalagat će se za

vršenje zajedničkog uticaja na politike u korist sveobuhvatnih reformi lokalne uprave i zdravstvenog sektora, efikasnosti i održivosti sektora vodnih usluga, te osiguranja kvalitetnog poslovnog okruženja i otvaranja novih i boljih radnih mjesta. U tom pogledu, švicarski rezultati će se dalje proširiti saradnjom sa multilateralnim organizacijama, naročito sa Grupacijom Svjetske banke. Mijenjanje socijalnih normi koje vodi ka većoj rodnoj ravnopravnosti, socijalnoj inkluziji i učešću građana postat će sastavni dio Programa.

Težit će se ostvarivanju snažne sinergije u cijelom Programu kako bi se postignu maksimalni rezultati. Uz to će se u svim intervencijama sistematično iskorištavati potencijal digitalne transformacije.

Konačno, pitanja uticaja intervencija na klimatske promjene, nužnog ublažavanja rizika te mjera za prilagođavanje će se rješavati sistemski, npr., osiguravanjem efikasnijih vodnih usluga i vodnom infrastrukturuom kojom se smanjuje uticaj na klimu, kao i jačanjem otpornosti kroz program Smanjenja rizika od katastrofa (DRR) i klimatski prilagođenim urbanističkim planiranjem i projektovanjem.

Očekuje se da će BiH i u narednim godinama biti tranzitna zemlja za nezakonite migrante. Pošto državi nedostaju potrebni kapaciteti za rješavanje problema velikih migracijskih tokova, Švicarska će nastaviti s pružanjem pomoći radi zadovoljavanja humanitarnih potreba migranata tako što će raditi na način kojim se sprečavaju sukobi između migranata i zajednica domaćina. Isto tako, kao što je to naglašeno u Strategiji međunarodne saradnje za period 2021–2024, Migracijsko partnerstvo i njegov migracijski dijalog će i dalje biti relevantni. Oni će Švicarskoj i BiH dati zajedničku platformu za razgovor, razvoj i upravljanje intervencijama od obostranog interesa, za upravljanje njima i za njihov razvoj. Njih čini fleksibilan skup inicijativa koje su u skladu sa Švicarskim strateškim okvirom za migracije za Zapadni Balkan za period 2020–2023.

Sve to se može sažeti u opći cilj Programa saradnje Švicarske u BiH za period 2021–2024: **Žene i muškarci u BiH se uključuju u formulisanje vladinih politika na svim nivoima i ostvaruju korist od kvalitetnih, održivih i inkluzivnih javnih usluga, ekonomskog rasta, veće zapošljivosti i bolje zdravstvene zaštite za sve.**

Kampanja „Ja glasam za ženu” promoviše vidljivost žena i njihovo učešće u politici tako što traži od ljudi da glasaju za kandidatkinje na lokalnim izborima.

5. Strateška orijentacija i švicarski prioriteti za period 2021–2024.

Švicarska u BiH doprinosi realizaciji četiri potcilja (2, 6, 7 i 10) svoje Strategije međunarodne saradnje za period 2021–2024: promovisanje inovativnih inicijativa privatnog sektora za lakše otvaranje dostojnih radnih mjesta, sprečavanje katastrofa i osiguravanje obnove i rehabilitacije, jačanje ravnopravnog pristupa kvalitetnim osnovnim uslugama i promovisanje dobre uprave i vladavine prava i jačanje civilnog društva. Svaki od tri portfolija – ekonomski razvoj i zapošljavanje, zdravstvo, lokalna uprava i općinske usluge – povezan je sa nekim od navedena četiri potcilja, i to uvijek sa više njih, čime se u konačnici doprinosi postizanju sva četiri cilja švicarske Strategije međunarodne saradnje (Prilog 1). Finansijski okvir Programa saradnje za period 2021–2024. iznosi 63 miliona CHF, dok ukupni iznos švicarskih sredstava za Bosnu i Hercegovinu može dostići maksimalni iznos od 79 miliona CHF³ (Prilog 5).

Program saradnje Švicarske nastoji da u svim svojim intervencijama na transverzalni način⁴ integriše rodnu ravnopravnost, dobru upravu, socijalnu inkluziju, kao i klimatske promjene i efikasno korištenje resursa. On sistematično uzima u obzir klimatske rizike i teži da u većoj mjeri mobilize privatni sektor radi postizanja klimatski prihvatljivih ulaganja. Migracije će takođe ostati važna tema. Program će nastojati da iskoristi znanje i resurse dijaspora i da smanji nedaće migranata koji prolaze kroz BiH, uz istovremeno jačanje bosanskohercegovačkih kapaciteta za sprečavanje nelegalne migracije i poboljšanje upravljanja granicama. Na sve intervencije će se primijeniti pristup konfliktno-senzitivnog programskog upravljanja. Mišljenja i glasovi mladih će biti više istaknuti kroz Savjetodavni odbor mladih u nastojanju da se ljudi motivišu da postanu činioци vlastitog razvoja.

Umjetnost i kultura važan su dio ljudskog razvoja. Stoga će se približno 1% ukupnog budžeta SDC-a za BiH u periodu 2021–2024. izdvojiti za podršku lokalnih kulturnih inicijativa i umjetnika/umjetnica.

5.1. Ishod portfolija 1: Ekonomski razvoj i zapošljavanje

Opći cilj portfolija Ekonomski razvoj i zapošljavanje:

Žene i muškarci daju doprinos i ostvaruju korist od ekonomskog rasta, održivog prosperiteta i dostojnijih poslova.

Time se doprinosi švicarskoj Strategiji međunarodne saradnje za period 2021–2024, uglavnom potcilju 2, ali i 7 i 10 (Prilog 6). Portfolio će doprinijeti programu Zajedničkih socioekonomskih reformi u BiH za period 2019–2022. Planirani budžet iznosi 20 miliona CHF.

Izjava o ishodu 1: Poboljšano i za inovacije povoljno poslovno okruženje utire put konkurentnijem i produktivnijem privatnom sektoru orijentisanom na rast te privlači više ulaganja u bosanskohercegovačka preduzeća.

Švicarska podržava svoje partnere u izradi efikasnog i transparentnog pravnog i ekonomskog okvira u BiH kako na državnom tako i na lokalnom nivou. Time se smanjuje birokratija i troškovi poslovanja, kao i neizvjesnost za preduzeća i investitore, te se postavljaju temelji za održiv ekonomski rast. Švicarska podržava svoje partnere u uklanjanju potencijalnih rodni prepreka u poslovnom okruženju, što će dovesti do jednakih mogućnosti za muškarce i žene. Omogućavanjem poslovnog okruženja koje je povoljno za inovacije i kojim se smanjuje uticaj na klimu te davanjem pristupa znanjima i finansijskim sredstvima, uključujući ona koje posjeduje bosanskohercegovačka dijaspora, poboljšava se konkurentnost i produktivnost start-up preduzeća i malih i srednjih preduzeća. Konačno, Švicarska olakšava pristup švicarskom i tržištu EU za odabrane grane privrede, čime omogućava rast izvoza i daljnje otvaranje novih radnih mjesta u BiH. Švicarska svojom podrškom doprinosi cilju BiH da stvori povoljno okruženje za investicije i za razvoj privatnog sektora, što bi dovelo do više radnih mjesta.

Izjava o ishodu 2: Podstaknut povoljnim okruženjem, razvoj preduzetništva je inkluzivniji i stvara dostojnije mogućnosti za žene i muškarce za ostvarivanje dohotka.

Preduzetništvo i start-up preduzeća vide se kao ključan faktor za stvaranje više mogućnosti za ostvarivanje dohotka u BiH. Njima je za napredak potrebno podsticajno socijalno,

³ Iznosi u ovom dokumentu zaokruženi su na milione.

⁴ Program saradnje Švicarske tako na transverzalni način doprinosi potciljevima 1, 3, 8 i 9 Strategije međunarodne saradnje za period 2021–2024.

pravno i ekonomsko okruženje. Švicarska se stoga zalaže za vladine politike kojima se podstiču i štite preduzetnici. Ona promovira širenje lokalnih usluga podrške kao što su: obuka iz preduzetništva, profesionalne mreže i pristup finansiranju. Posebna pažnja će se posvetiti start-up preduzećima koja vode mladi i žene. Time Program doprinosi cilju BiH da podstiče kvalitetno zapošljavanje kroz preduzetništvo mladih i kroz pojednostavljenje pokretanja start-up preduzeća. Pored toga, snažnim fokusom na odgovorne poslovne prakse podstaci će se klimatski prihvatljiva ulaganja i otvaranje dostojnijih radnih mjesta.

Izjava o ishodu 3: Učenici i učenice tehničkog i stručnog obrazovanja i obuke (TVET) postaju zapošljiviji kao rezultat uvođenja dualno orijentisanog i široko prihvaćenog sistema TVET-a.

Švicarska potpomaže uspostavljanju dualno orijentisanog sistema TVET-a u BiH. Na tome se radi tako što se pruža podrška odabranim školama za stručno obrazovanje i obuku (VET) i uspostavlja formalizovani dijalog između TVET-škola, obrazovnih vlasti i preduzeća u cilju podsticanja tržišne orijentacije sistema TVET-a. Osiguravanje vještina relevantnih za tržište rada, naročito za one koji tek stupaju na njega, predstavlja kamen temeljac plana BiH za izlazak iz ekonomske krize izazvane pandemijom COVID-19, te čini dio programa Zajedničkih socioekonomskih reformi za period 2019–2022.

5.2. Ishod portfolija 2: Zdravstvo

Opći cilj portfolija Zdravstvo: Žene i muškarci zahtijevaju i ostvaruju koristi od visokokvalitetne primarne zdravstvene zaštite i žive zdravije.

Time se doprinosi švicarskoj Strategiji međunarodne saradnje za period 2021–2024, potciljevi 7 i 10 (Prilog 6). Portfolio doprinosi provođenju programa Zajedničkih socioekonomskih reformi u BiH za period 2019–2022. i dvjema entitetskim strategijama razvoja primarne zdravstvene zaštite, koje za cilj imaju jačanje preventivne zaštite i smanjenje zdravstvenih nejednakosti u zemlji. Planirani budžet iznosi 14 miliona CHF.

Izjava o ishodu 1: Sistem primarne zdravstvene zaštite (PZZ) na održiv način osigurava pristup kvalitetnijim rodno osjetljivim uslugama, uz fokusiranje na prevenciju nezaraznih bolesti (NCD) i na to da niko ne bude prepušten sam sebi.

Švicarska podržava standardizaciju usluga PZZ-a, naročito onih koje pružaju stručnjaci za mentalno zdravlje i medicinske sestre. Osigurano je da usluge budu priuštive, djelotvorne, rodno osjetljive i usmjerene na prevenciju nezaraznih bolesti. Zdravstvena zaštita se približava zajednicama uz osiguravanje priuštivosti i jednakog pristupa zaštiti, naročito za socijalno isključene osobe (starije, osobe sa mentalnim poremećajima, osobe bez zdravstvenog osiguranja), uključujući migrante koji su ostali u BiH. Iskustva iz pandemije COVID-19 koriste se za promovisanje potrebnih reformi, uključujući digitalizaciju radi lakšeg pristupa uslugama. Svojom podrškom Švicarska

doprinosi ciljevima BiH koji se tiču jačeg promovisanja zdravlja i smanjenja tereta nezaraznih bolesti kao vodećeg uzroka zdravstvenih problema i lošijeg kvaliteta života među stanovništvom BiH.

Izjava o ishodu 2: Zajednice se aktivno uključuju u stvaranje uslova za promovisanje zdravlja, dok žene, muškarci i naročito mladi usvajaju zdraviji način života.

Pošto na zdravlje stanovništva utiče puno više faktora od djelovanja samog zdravstvenog sistema, Programom saradnje Švicarske podržava se usklađeno zajedničko djelovanje različitih sektora kako bi se osiguralo da i nezdravstveni sektori štite i promoviraju zdravlje stanovništva. Okvirni uslovi za promovisanje zdravlja su poboljšani, naprimjer, oni koji se odnose na kontrolu duhana i prehrambene politike. Zajednice se mobilizuju radi stvaranja okoline koja podupire zdravlje te radi podsticanja stanovništva da preuzme odgovornost za svoje zdravlje i donosi odluke od važnosti za dobro zdravlje. Time se doprinosi ciljevima BiH koji se tiču smanjenja rizičnog ponašanja i promovisanja zdravlja i dobrobiti stanovništva.

5.3. Ishod portfolija 3: Lokalna uprava i općinske usluge

Opći cilj portfolija Lokalna uprava i općinske usluge: Građani zahtijevaju i ostvaruju koristi od demokratskih, inkluzivnih i efikasnih institucija.

Time se doprinosi švicarskoj Strategiji međunarodne saradnje za period 2021–2024, potciljevi 6, 7 i 10 (Prilog 6). Čineći to Švicarska će doprinijeti dvjema entitetskim strategijama za razvoj lokalne uprave. Planirani budžet iznosi 27 miliona CHF.

Izjava o ishodu 1: Vlasti na višem nivou osiguravaju postojanje povoljnijeg okvira kojim se općinama pružaju odgovarajuća ovlaštenja i resursi (finansijski, ljudski).

Švicarska doprinosi uspostavljanju okvira lokalne uprave kojim se općinama olakšava da odgovore na zahtjeve svojih građana, pružaju inkluzivne usluge, povećaju otpornost na klimatske promjene i promoviraju socijalnu koheziju. Na tome će se raditi jačanjem sposobnosti Saveza općina i gradova (SOG) da efikasno rade na realizaciji reformskih prioriteta općina. Pored toga, Švicarska podržava uspostavljanje sistema usmjerenog na učinke kojim će se služiti svi nivoi vlasti. Što se tiče sektora vodnih usluga, zajedničkim programiranjem Švicarske, Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP) i SB-a, bosanskohercegovačkim vlastima će biti pružena podrška u uspostavljanju regulatornog okvira na svim nivoima, vođenog principima dobre uprave. Time će se doprinijeti cilju BiH da unaprijedi cjelokupni sistem planiranja strateških politika.

Izjava o ishodu 2: Lokalne vlasti poboljšavaju svoje učinke, odgovornije su i ravnopravno pružaju visokokvalitetne usluge, naročito u sektoru vodnih usluga, na inkluzivan i održiv način, kojim se smanjuje uticaj na klimu i povećava otpornost na katastrofe.

Jačanje stručnog obrazovanja i obuke doprinosi nižoj nezaposlenosti mladih.
Projekt „Jačanje stručnog obrazovanja i obuke“, JU Tehnička škola Gradiška

Kroz švicarsku podršku, općine usvajaju sistem upravljanja zasnovan na učincima (PMS), čime operacionalizuju principe dobre uprave u općinama i jačaju socijalnu koheziju. Sistematično će se promovirati korištenje digitalnih rješenja. Švicarska će podržati mjere protiv korupcije i primjenu rodno odgovornih i socijalno inkluzivnih budžetskih pristupa. U sektoru vodnih usluga, uspostavljanje sistema zasnovanog na učincima na općinskom nivou koji uključuje izgradnju kapaciteta vodosnabdijevanja kombinuje se sa reformama regulatornog okvira na višim nivoima. Saradnjom s Programom modernizacije vodnih usluga Svjetske banke, Švicarska će doprinijeti ulaganju u usluge vodosnabdijevanja i prečišćavanja otpadnih voda. Da bi ovo ulaganje bilo održivo, bit će uslovljeno ostvarivanjem napretka u upravljanju kapacitetima i primjeni principa dobre uprave. Švicarska stručnost će se koristiti za izgradnju potrebnih kapaciteta na svim nivoima vlasti vezano za kvalitetno prečišćavanje otpadnih voda. Kroz švicarsku podršku poboljšat će se urbanističko planiranje u Kantonu Sarajevo tako da bude više participativno i da iskoristi švicarsku stručnost. Klimatske promjene će se adresirati kroz ciljane intervencije usmjerene na energetske efikasnije upravljanje otpadnim vodama i infrastrukturom, kao i kroz intervencije za smanjenje rizika od katastrofa. Švicarska će tako doprinijeti nacionalnom cilju BiH koji se tiče reforme javne uprave i plana ulaganja u javno vodosnabdijevanje.

Izjava o ishodu 3: Građani, naročito žene i mladi, uključuju se kao akteri promjena u demokratske procese i zahtijevaju reforme.

Švicarska podstiče sve građane, naročito žene i mlade, da svoj glas izraze na strukturiran način i da aktivno učestvuju u donošenju odluka. Općinski propisi su prilagođeni na način da u njih budu ugrađeni glasovi građana na sistematičniji način, naročito glasovi socijalno isključenih osoba. Promovisat će se digitalna rješenja za e-upravu. Švicarske intervencije će se također fokusirati na podržavanje organizacija civilnog društva (OCD) koje se bave pravima i imaju jake veze sa građanima, uključujući marginalizovane kategorije. Kroz profesionalizaciju i zagovaranje zasnovano na dokazima, OCD će postati pouzdani partneri u procesima kreiranja politika i demokratskih reformi na svim nivoima. Švicarska doprinosi putu pristupanja EU radi operacionalizacije mehanizma redovne saradnje i konsultacija između organizacija civilnog društva i Vijeća ministara, te radi uspostavljanja okvira za transparentno finansiranje organizacija civilnog društva.

6. Upravljanje Programom i provođenje Programa

Švicarska uživa poštovanje zbog svojih dosljednih političkih poruka, svog koherentnog učešća u uticanju na politike i zbog okupljanja organizacija i ljudi. Ona će te svoje napore intenzivirati u novom Programu saradnje Švicarske. U situaciji nepostojanja jedinstvenog političkog vodstva i nepostojanja razvojne strategije BiH, od najveće je važnosti da međunarodna zajednica ima zajedničko razumijevanje razvojnih izazova. Švicarska će se i dalje angažovati na koordinaciji donatora, naročito u oblastima lokalne uprave, povoljnog poslovnog okruženja, vodnih usluga, zdravstva i TVET-a.

Švicarska će nastaviti saradivati sa multilateralnim organizacijama i međunarodnim finansijskim institucijama na strateškom nivou. Sa agencijama UN-a će se voditi dijalog o važnosti njihove normativne uloge i o savjetovanju o politikama, i to će se ugraditi u projektnu saradnju. Svjetska banka će ostati važan partner za zajednički dijalog o politikama i za daljnje

proširivanje uspješnih pristupa i rezultata, naročito u oblasti zapošljavanja, vodnih usluga i zdravstva. To podrazumijeva kontinuiranu podršku menadžerskog tima ambasade i ambasadora Švicarske. Praćenje napretka u ovom segmentu jedan je od ciljeva menadžmenta ambasade.

U provođenju Programa saradnje Švicarske primijenit će se mješavina modaliteta: davanje mandata međunarodnim ili domaćim nevladinim organizacijama (NVO), davanje doprinosa vladinim programima, domaćim i međunarodnim NVO-ima, kao i davanje multilateralno-bilateralnih doprinosa (tzv. multi-bi doprinosa) multilateralnim organizacijama. Kako bi se partnerstva diversifikovala, izvršit će se ponovna procjena obima tzv. multi-bi finansiranja. Uspostavit će se partnerstva za sufinansiranje i tematska savezništva sa drugim bilateralnim donatorima i, ako je moguće, sa švicarskim privatnim sektorom. Nastojat će se ostvariti sinergija između projekata SDC-a

Javno-privatna partnerstva ključna su za postizanje napretka. JPP konferencija, projekt „Javno-privatno partnerstvo“

i SECO-a, npr., na teme upravljanja i općinskih usluga, povoljnog poslovnog okruženja i zapošljavanja. SDC i SEM će blisko saradivati na migracijama, posebno kada je riječ o rješavanju izazova uzrokovanih velikim brojem migranata koji su zaostali u BiH na svom putu u Zapadnu Evropu.

Švicarska će razmijeniti svoju stručnost u različitim oblastima, kao što su: politički sistem, stručno obrazovanje, sektor vodnih usluga i urbanističko planiranje. To će uključivati olakšavanje razmjene znanja sa švicarskim institucijama, kao i oslanjanje na stručnost akademske zajednice i švicarskih NVO-a. Ovo potonje će biti sistematičnije uključeno u aktivnosti uticanja na politike kako bi se istražili načini za postizanje čvršće saradnje i iskorištavanje komplementarnosti radi postizanja općeg cilja. Inovacije će se podsticati kombinovanjem švicarskog i bosanskohercegovačkog znanja, uključujući inicijative kojima se podstiče digitalizacija. Partnerstva za provođenje projekata će biti diversifikovana, uz više saradnje sa lokalnim akterima, bilo sa vladinim institucijama („upotreba sistema u zemlji“), privatnim sektorom i njegovim predstavničkim organizacijama ili organizacijama civilnog društva. Pokazalo se da lokalna partnerstva daju rezultate u stvaranju održivosti. O opcijama kojima se koriste postojeći sistemi u zemlji se raspravlja u raznim programima i one će se dalje razvijati. Da bi se umanjio rizik korupcije kod davanja finansijskih doprinosa budžetima vlada, doprinosi će se zasnivati na unaprijed dogovorenim indikatorima učinaka. Pored toga će se i održivost tretirati na dosljedan način (naprimjer, traženjem povećanih finansijskih doprinosa od lokalnih partnera). Napredak u tom pogledu će se pratiti i ugraditi kao cilj menadžmenta.

Rodna ravnopravnost ostaje visokopozicionirana na dnevnom redu i pratit će se kao cilj menadžmenta u cijelom portfoliju. Za svaki projekt će se izvršiti analiza kako bi se osiguralo da budu tretirani temeljni uzroci rodne neravnopravnosti u BiH. U svim partnerstvima će se koristiti rodno osjetljive riječi. Preporuke iz Nacionalnog izvještaja o humanom razvoju u oblasti socijalne inkluzije 2020. će se koristiti za pokretanje javne rasprave o nejednakostima u zemlji i o onima koji su prepušteni sami sebi. Relevantnost švicarskog portfolija za mladu generaciju će se osigurati saradnjom sa Savjetodavnim odborom mladih, čijem je formiranju Švicarska pomogla. Domaći vodič o konfliktno-senzitivnom programskom upravljanju (CSPM) će se koristiti za rješavanje elemenata fragilnosti i za promovisanje socijalne kohezije u zajednicama i entitetima.

Konačno, bavljenje problemom klimatskih promjena će se uvesti u relevantne švicarske intervencije na osnovu Smjernica za integraciju pitanja klime, okoliša i smanjenja rizika od katastrofa (CEDRIG).

I dalje ostaje izazov postizanja rezultata u zemlji sa složenim političkim sistemom i ograničenom spremnošću na konsenzus. Stoga će se primjenjivati pristup adaptivnog upravljanja kako bi se odgovorilo na novonastale prilike i neočekivan razvoj događaja. Reorganizacija tima za provođenje Programa saradnje će biti okončana do sredine 2021. godine. Preraspodjela portfolija neće samo omogućiti službenicima programa da na svjež način sagledaju svaki projekt i projektnog partnera, nego će članovima tima omogućiti i da steknu nove vještine za uspješno provođenje Programa saradnje. Pored toga, povećan angažman Švicarske u uticanju na politike će zahtijevati razvoj vještina mimo upravljanja projektima.

7. Strateško upravljanje

Matrica rezultata je najvažniji referentni alat za monitoring Programa i upravljanje njime (Prilog 2). Njome se opisuju predviđeni rezultati i indikatori uspjeha u odnosu na švicarski portfolio i razvojni ishodi zemlje kojima švicarski portfolio doprinosi. Polovina indikatora također mjeri doprinos Programa Strategiji međunarodne saradnje za period 2021–2024. i Agendi za održivi razvoj do 2030. Izvještavanje o rezultatima zasniva se na nacionalnoj statistici i podacima monitoringa drugih međunarodnih razvojnih partnera, kad god su dostupni i relevantni, te na sistemima monitoringa u okviru projekata. Za ove posljednje se putem **sažetka o monitoringu ishoda** (OMS) ocjenjuju rezultati koje su polučili pojedinačni projekti te njihov doprinos ciljevima iz matrice rezultata. On će služiti za razgovor o napretku projekta s partnerima, akterima i vlastima, za zajedničko učenje i za upotrebu njegovih nalaza u upravljanju projektom.

Godišnji napredak ostvaren u postizanju rezultata opisanih u matrici rezultata prikazuje se u **godišnjem izvještaju**. Ovim izvještajem se također prate različiti scenariji i prikazuju upravljačke odluke i prioritete za narednu godinu. Osim toga, njegovi zaključci oslanjaju se na analizu praćenja promjena vezanih za razvoj (MERV). Monitoring finansijskog planiranja i monitoring isplata odvija se kontinuirano tokom cijele godine i o njemu se govori u godišnjem izvještaju. Odgovor menadžmenta na godišnji izvještaj daju švicarski partneri iz svih vladinih sektora i on utiče na strateško upravljanje Programom saradnje. Na osnovu odjeljka o planiranju u godišnjem izvještaju, provodi se polugodišnji pregled radi sagledavanja stanja i utvrđivanja kratkoročnih prilagođavanja prije kraja godine.

Na upravljanje također utiču i rezultati **političko-ekonomske analize** koja se provodi kao dio procjene i planiranja projekata, kad god je to potrebno. **Strateške monitoring posjete** projektnim partnerima, akterima i korisnicima organizuju se najmanje dva puta godišnje u svrhu osiguravanja odgovornosti, izvještavanja i učenja. Navedeni instrumenti, zajedno sa sastancima s projektnim partnerima (na kojima se razgovara o specifičnim izazovima i temama važnim za portfolije), također

doprinosu strateškom upravljanju i razvoju sinergije između projekata radi postizanja usklađenog i na rezultate usmjerenog uticaja na politike.

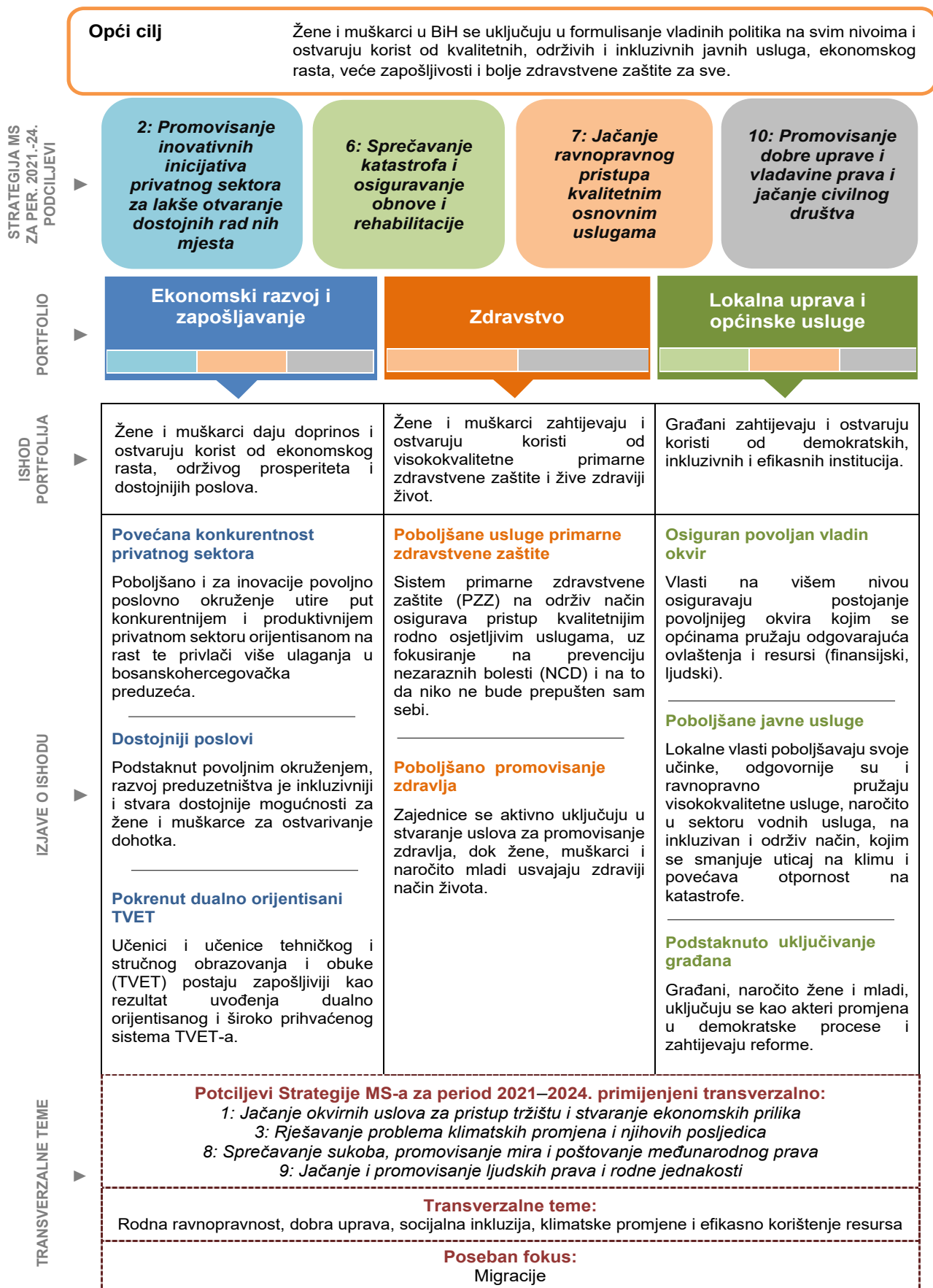
Pored toga, **procjene rizika partnera i sistema interne kontrole** koriste se za prepoznavanje i ublažavanje rizika koji se odnose na provedbene partnere i njihovu administrativnu i finansijsku usklađenost i transparentnost, kao i da bi se osigurala isplativost podržanih intervencija. U švicarskim projektima se na slučajeve seksualnog uznemiravanja i korupcije primjenjuje pristup nulte tolerancije. Posebna pažnja posvećuje se etičkom ponašanju i povećanju svijesti i vještina projektnih partnera i aktera za prepoznavanje i rješavanje potencijalnih rizika od korupcije. Reputacijski rizici će se ublažiti sistematičnom procjenom partnerskih organizacija povezanih s politički izloženim osobama.

Srednjoročnim pregledom Programa saradnje Švicarske izvršit će se ocjena relevantnosti Programa, izvjestiti o najvažnijim rezultatima u odnosu na strateške ciljeve Programa, identifikovati eventualno potrebna prilagođavanja i osigurati informacije za potrebe novog Programa saradnje Švicarske.

Podizanje svijesti javnosti o važnosti okoline u kojoj se ne puši ima za cilj unapređenje javnog zdravlja. Kampanja „Klima bez dima“, projekt „Smanjenje faktora rizika za zdravlje“

Prilog 1: Pregled matrice rezultata

Prilog 2: Matrica rezultata za ishode švicarskog portfolija

Ishod Programa saradnje 1: Ekonomski razvoj i zapošljavanje (EE) (SDC, SECO)		
<p>Ishod švicarskog portfolija 1: Žene i muškarci daju doprinos i ostvaruju korist od ekonomskog rasta, održivog prosperiteta i dostojnijih poslova. (<i>Strategija međunarodne saradnje Švicarske za period 2021–2024; potcilj 2: Promovisanje inovativnih inicijativa privatnog sektora za lakše otvaranje dostojnih radnih mjesta; potcilj 7: Jačanje ravnopravnog pristupa kvalitetnim osnovnim uslugama; te potcilj 10: Promovisanje dobre uprave i vladavine prava i jačanje civilnog društva</i>)</p>		
1) Ishodi švicarskog portfolija	2) Doprinos švicarskog programa	3) Razvojni ishodi zemlje
<p>Izjava o ishodu 1: Poboľjšano i za inovacije povoljno poslovno okruženje utire put konkurentnijem i produktivnijem privatnom sektoru orijentisanom na rast te privlači više ulaganja u bosanskohercegovačka preduzeća.</p> <p>Indikatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mjere za poboljšanje regulatornog i institucionalnog okvira (SECO SI 1) <i>Polazna vrijednost (2020): 3 mjere</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 8 mjera</i> Iznos mobilizovanih privatnih investicija (uključujući dijasporu) u podržana preduzeća (SECO SI 6) <i>Polazna vrijednost (2020): 4 miliona EUR (od čega 17% u preduzeća koja vode žene)</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 8 miliona EUR (od čega 23% u preduzeća koja vode žene)</i> Broj proizvođača ili preduzeća koja ostvaruju pristup novim (međunarodnim) tržištima ili lancima vrijednosti (SECO SI 15) <i>Polazna vrijednost (2020): 39</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 80</i> 	<p>Švicarska doprinosi uspostavljanju djelotvornih okvira za insolventnost u BiH. Time se doprinosi smanjenju nivoa nenaplativih kredita za povjerioce, uz zadržavanje radnih mjesta i mogućnost više ulaganja u produktivnu aktivu.</p> <p>Švicarska doprinosi provođenju okolišnih, društvenih i upravljačkih (ESG) praksi i standarda u BiH. Poboľjšanjem ESG-praksi i saradnjom s finansijskim posrednicima osigurava se da se kriteriji održivosti uzimaju u obzir pri donošenju njihovih investicionih odluka. Paralelno s tim daje se podrška preduzećima radi pridržavanja ESG-standarda. Time se podstiče razvoj koji manje utiče na klimu te održiv ekonomski rast.</p> <p>Podržava se poboljšanje konkurentnosti i produktivnosti malih i srednjih preduzeća, naročito podsticanjem lokalnog ekonomskog razvoja, smanjenjem birokratskih prepreka i troškova i omogućavanjem poslovnog okruženja za privatni sektor koje je povoljno za inovacije i kojim se smanjuje uticaj na klimu. Švicarska također olakšava pristup znanjima i finansijskim sredstvima, uključujući i ona koja posjeduje bosanskohercegovačka dijaspora radi iskorištavanja kapitala za mala i srednja preduzeća, kao i kroz angažman privatnog sektora. To dovodi do više radnih mjesta i, zahvaljujući definisanom fokusu na dostojnija radna mjesta, do boljih radnih mjesta. Također se očekuje da će veće učešće privatnog sektora dovesti do veće održivosti intervencija. Lekcije naučene iz krize COVID-19 će se iskoristiti za otklanjanje slabosti kako bi se poboljšala otpornost malih i srednjih preduzeća.</p> <p>Švicarska olakšava pristup evropskim tržištima (uključujući Švicarsku) za bosanskohercegovačke izvoznike u sektoru tekstila, prirodnih sastojaka i tehničkog drveta. Time će se pojačati kapaciteti organizacija BSO za pružanje kvalitetnih usluga promocije izvoza svojim članovima – malim i srednjim preduzećima, što će dovesti do većeg izvoza i više radnih mjesta.</p> <p>Pretpostavke::</p> <ul style="list-style-type: none"> Postoji politička volja za ekonomskim reformama na državnom i nižim nivoima, a vlada i parlament su operativni. Globalna ekonomija će se srednjoročno stabilno oporavljati od recesije COVID-19. <p>Rizici:</p> <ul style="list-style-type: none"> Politički interesi, blokade, slabe institucije i korupcija uzrokuju kašnjenje važnih reformi, naročito u javnom sektoru. Pandemija COVID-19 se odužila više od očekivanog i negativno utiče na ekonomiju. Prirodne katastrofe i globalne epidemije negativno utiču na ekonomiju i povećavaju nezaposlenost. Migracija radne snage uzrokuje nedostatak kvalifikovanih radnika, što potkopava potencijal za rast privatnog sektora. 	<p>Izjava o ishodu 1: Stvoreno je povoljnije poslovno okruženje za investicije i razvoj privatnog sektora, koje omogućuje otvaranje novih radnih mjesta i veće zapošljavanje (kroz brže i pojednostavljene postupke registracije, izgradnju infrastrukture, porezne podsticaje).</p> <p>(<i>Program Zajedničkih socioekonomskih reformi za period 2019–2022</i>)</p> <p>Indikatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> Nivo nenaplativih kredita u finansijskom sektoru se smanjuje (<i>izvor: Centralna banka BiH</i>). <i>Polazna vrijednost (2020): 8%</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 6%</i> Stopa nezaposlenosti (<i>izvor: Agencija za statistiku BiH/Istraživanje tržišta rada</i>) <i>Polazna vrijednost (2020): 15,7% (13,6% m, 18,8% ž)</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 12,0% (11,0% m, 14% ž)</i> Godišnji rast izvoza u ciljanim sektorima (<i>izvor: Agencija za statistiku BiH</i>) <i>Polazna vrijednost (2018): tekstil 5%, prirodni sastojci 6%, tehničko drvo 5%.</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): tekstil 6%, prirodni sastojci 7%, tehničko drvo 6%.</i> Direktne strane investicije (DSI) kao procent BDP-a (<i>izvor: Centralna banka BiH</i>) <i>Polazna vrijednost (2018): 2,3%</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 2,5%</i>

<p>Izjava o ishodu 2: Podstaknut povoljnim okruženjem, razvoj preduzetništva je inkluzivniji i stvara dostojnije mogućnosti za žene i muškarce za ostvarivanje dohotka.</p> <p>Indikatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj podržanih start-up i (socijalnih) preduzeća koja još uvijek rade godinu nakon osnivanja (raščlanjeni po spolu i mladima) <i>Polazna vrijednost (2020): 600 (50% ž)</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 750 (52% ž)</i> • Broj osoba koje imaju novo ili bolje zaposlenje (raščlanjeno po spolu, osobama sa invaliditetom i mladima) (SDC IED_ARI 2) <i>Polazna vrijednost (2020): 1.061 (35% ž, 80% mladi)</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 1.644 (45% ž, 90% mladi)</i> 	<p>Preduzetnicima su potrebni resursi, veze i prilike da bi napredovali. Švicarska stoga podržava razvoj povoljnog okruženja za (socijalna) preduzeća, takozvani preduzetnički ekosistem. Organizacije koje pružaju usluge preduzetnicima primaju tehničku pomoć kako bi svoje klijente mogle uspješnije podržavati. Cilj je da se preduzetništvo učini lakšim i privlačnijim. To zauzvrat vodi ka konkurentnijim preduzećima, većoj prodaji i otvaranju dostojnijih radnih mjesta.</p> <p>Podrška se naročito pruža inovativnim i na rast usmjerenim start-up preduzećima. Pored toga, naglasak se stavlja na uvođenje više omladine i žena na tržište rada tako što se start-up preduzeća koja vode žene i mladi promoviraju i daje im se ciljana preduzetnička edukacija. Na taj način se žene i mladi osposobljavaju za aktivnije uključivanje u ekonomiju i otvaraju im se veće mogućnosti za ostvarivanje prihoda. Posebnim intervencijama će se nastojati podržati preduzetnici i postojeća preduzeća iz privatnog sektora u kreiranju mogućnosti zapošljavanja za osobe sa invaliditetom.</p> <p>Pretpostavke:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poslovno okruženje u zemlji se ne pogoršava i posljedice krize COVID-19 smanjuju se kratkoročno i srednjoročno. • Povećava se potražnja novih preduzetnika za davaocima usluga poslovne podrške i spremnost da plate te usluge. <p>Rizici:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Privatni preduzetnici nerado se uključuju i investiraju u politički nestabilnom okruženju. • Migracija omladine smanjuje preduzetnički potencijal. 	<p>Izjava o ishodu 2: Osigurani su podsticaji i posebni programi finansiranja za preduzetnički kapital i preduzetništvo mladih kako bi se pojednostavilo osnivanje start-up preduzeća u sektorima sa visokim potencijalom (kao što su turizam, usluge, informacione tehnologije i kreativne djelatnosti) u cilju podsticanja preduzetništva i kvalitetnog zapošljavanja. Izmjenama i dopunama postojećeg zakonodavstva postići će se rast malih i srednjih preduzeća i start-up preduzeća kao rezultat povoljnog preduzetničkog okruženja s posebnim naglaskom na promovisanje inovacija i smanjenje administrativnih i finansijskih prepreka.</p> <p><i>(Zajedničke socioekonomske reforme za period 2019–2022, Program ekonomskih reformi BiH za period 2019–2021, Strategija razvoja nauke u BiH 2017–2022, Strategija naučnog i tehnološkog razvoja RS-a za period 2017–2021, Strategija razvoja malih i srednjih preduzeća u RS-u 2016–2020)</i></p> <p>Opservacijske oblasti i indikatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj malih i srednjih preduzeća u bosanskohercegovačkoj ekonomiji (izvor: Agencija za statistiku BiH) <i>Polazna vrijednost (2019): 36.299</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 40.000</i> • Prosječna plaća (izvor: Agencija za statistiku BiH) <i>Polazna vrijednost (2020): 450 EUR</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 600 EUR</i>
---	--	--

<p>Izjava o ishodu 3: Učenici i učenice tehničkog i stručnog obrazovanja i obuke (TVET) postaju zapošljiviji kao rezultat uvođenja dualno orijentisanog i široko prihvaćenog sistema TVET-a.</p> <p>Indikatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj doprinosa u prilog inkluzivnijem i za tržište rada relevantnijem sistemu VET-a (SDC IED_TRI 3) <i>Polazna vrijednost (2020): 2</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 6</i> • Broj osoba upisanih u novi ili bolji razvoj stručnih vještina (raščlanjeno po spolu) (SDC IED_ARI 1) <i>Polazna vrijednost (2020): 76 (12 ž)</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 450 (135 ž)</i> • Broj preduzeća ili profesionalnih organizacija koje doprinose razvoju relevantnih stručnih vještina (SDC IED_TRI 2) <i>Polazna vrijednost (2020): 0</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 32</i> 	<p>Švicarska pomaže uspostavljanju dualno orijentisanog sistema TVET-a u BiH u odabranim regijama definisanjem uloga i odgovornosti koje treba ugraditi u revidirane zakone i propise u skladu sa Okvirnim zakonom o TVET-u. Podržava uspostavljanje formalizovanog dijaloga između TVET škola, obrazovnih vlasti i preduzeća. To omogućava implementaciju tržišno orijentisanog sistema TVET-a u najmanje dva kantona u FBiH (Goražde i Sarajevo) i RS-u.</p> <p>Pretpostavke:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lokalne vlasti spremne su se upustiti u dijalog o javnoj politici radi prilagođavanja zakonodavstva i ulaganja u TVET. • Privatni sektor je zainteresovan za uključivanje u TVET obrazovanje. <p>Rizici:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nemogućnost doseganja kritične mase poslodavaca spremnih na aktivnu saradnju s TVET školama, naročito kao posljedica krize COVID-19. • Nedostatak finansijskih sredstava za ulaganje u nadogradnju opreme koja je potrebna za sistem TVET-a koji je usmjeren na budućnost. 	<p>Izjava o ishodu 3: Omogućavanje boljih veza između obrazovnog sistema i tržišta rada. Prilagođavanje obrazovnog sistema trenutnim potrebama i reforme tržišta rada (kroz programe stručne obuke, razne programe osposobljavanja i prekvalifikacije) kako bi se povećala produktivnost i kompetentnost radne snage.</p> <p><i>(Program Zajedničkih socioekonomskih reformi za period 2019–2022. – mjera 47; Strategija razvoja obrazovanja RS-a za period 2016–2021)</i></p> <p>Opservacijske oblasti i indikatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kvalitet stručne obuke (izvor: <i>Indeks globalne konkurentnosti – GCI</i>) <i>Polazna vrijednost (2019): 3,1 (7 maks.), 134. mjesto od ukupno 141 zemlje</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 4</i> • Udio učenika koji pohađaju stručno obrazovanje u broju svih učenika u srednjem obrazovanju (izvor: <i>Agencija za statistiku BiH</i>) <i>Polazna vrijednost (2018): 8,2% (29,1% ž)</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 12% (35% ž)</i> • Stopa nezaposlenosti mladih (raščlanjeno po spolu) (izvor: <i>Agencija za statistiku BiH</i>) <i>Polazna vrijednost (2019): 33,8% (31,3% m, 37,9% ž)</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 25% (25% m, 28% ž)</i>
---	---	--

<p>(4) Pravci djelovanja (švicarski program)</p> <p>Hipoteza o uticaju Ako se napravi poslovno okruženje koje je povoljno za inovacije i kojim se smanjuje uticaj na klimu, te kojim se na sistematičan način uzimaju u obzir potrebe žena i mladih, ako se poboljšaju ekonomski okvirni uslovi za razvoj malih i srednjih preduzeća/preduzetništva, te ako se uvede sistem dualno orijentisanog stručnog obrazovanja i obuke usmjerene na tržište rada, tada privatni sektor postaje konkurentniji i dinamičniji, što dovodi do inkluzivnog i održivog ekonomskog rasta i otvaranja dostojnijih radnih mjesta, zato što se reformama omogućava privatnom sektoru da poveća svoj učinak, unapređuju se vještine djevojaka i mladića na tržištu rada i preduzetništvo čini privlačnijim. Zbog ciljanih napora da se privuku žene i mladi i uklone rodne prepreke u poslovnom okruženju, ekonomski razvoj postaje pravedniji. Ključni pravci djelovanja su sljedeći:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Finansijski sistem: Podržavanje pravnog sistema i privatnog sektora u rješavanju dugova i postupcima u slučaju insolventnosti. Sve veća primjena ESG-standarda u investicionim odlukama koje donose finansijski posrednici. Podržavanje Centralne banke BiH u efikasnom upravljanju njenim deviznim rezervama, unapređenju platnog prometa u BiH i izradi makroekonomskih prognoza. • Razvoj privatnog sektora: Podržavanje razvoja preduzetništva jačanjem usluga ekosistema za realizaciju novih prilika za ulaganje i otvaranje dostojnijih radnih mjesta. Podržavanje malih i srednjih preduzeća radi veće konkurentnosti i produktivnosti, kao i u pronalaženju kupaca na evropskim tržištima za njihove proizvode i usluge. Jačanjem davalaca početnog kapitala start-up preduzećima poboljšava se pristup finansiranju za preduzeća i preduzetnike. • Migracije i razvoj: Pomaganje povoljnom okruženju za angažman dijaspore u ekonomskom razvoju iskorištavanjem privatnih investicija dijaspore, u smislu kako finansijskih sredstava tako i znanja. • TVET: Integrisanje dualno orijentisanog stručnog obrazovanja u strukture i procese glavnih TVET aktera u odabranim oblastima, čime se podstiče bolja zapošljivost mladih. • Stvaranje novih preduzetničkih prilika usmjerenih na bolja i dostojnija radna mjesta i samozapošljavanje djevojaka i mladića u BiH.
<p>(5) Resursi, partnerstva (švicarski program)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Finansijski resursi: 17,8 miliona CHF (SDC) i 2,5 miliona CHF (SECO) • Ljudski resursi: Portfolijom Ekonomski razvoj i zapošljavanje (EE) će upravljati dva službenika Programa pod nadzorom voditelja portfolija EE. • Glavni provedbeni partneri u portfoliju EE su: Grupacija SB, Swisscontact, MMF, Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ), Helvetas & Kolektiv, fondacija „Mozaik“ i UNDP. • Glavni nacionalni partneri su: ministarstva finansija (državni i entitetski nivo), ministarstva pravde (entitetski nivo), Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice (Sektor za iseljeništvo), ministarstva obrazovanja/prosvjete (entitetski i kantonalni nivo), Privredna komora, Centralna banka BiH, općine, poslovni inkubatori, finansijske institucije i organizacije za pružanje poslovne podrške. • Saradnja s privatnim sektorom (domaćim, švicarskim, međunarodnim) omogućava iskorištavanje dodatnih resursa, prenos znanja i pilotno testiranje novih, inovativnih poslovnih modela. • Projekte sufinansiraju GIZ, KfW, Švedska, a moguće i drugi u budućnosti. • Švicarska stručnost će se koristiti za unapređenje razvoja preduzetništva i reformu sistema TVET-a.
<p>(6) Rezultati upravljanja/učinaka, uključujući indikatore (švicarski program)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Švicarska uspješno iskorištava svoje projekte i služi se njima za davanje ulaznih informacija za formulisanje vladinih politika i/ili programiranje drugih partnera. <ul style="list-style-type: none"> • Ambasada Švicarske preuzima vodeću ulogu u grupi za koordinaciju TVET-a i promoviše zajednički, dualno orijentisani sistem TVET-a kako bi se osiguralo da se relevantni parametri inicijativa podržanih od strane Švicarske vrednuju i ugrade u revidirane/nove zakone/propise. • Ambasada Švicarske na sistematičan naziv povezuje lekcije naučene/stečene u njenim programima preduzetništva i pokretanja start-up preduzeća kako bi one mogle poslužiti za nove investicione sheme međunarodnih finansijskih institucija za podsticanje inovacija u BiH. 2. Rodna pitanja i pitanja socijalne inkluzije sistematski su riješena u svim projektima, a rodno i socijalno raščlanjeni podaci su dostupni/olakšan im je pristup. <ul style="list-style-type: none"> • Rodna analiza (i analiza socijalne inkluzije, ako je relevantna) provodi/provode se kao podloga za nove projekte i projektne faze, a partneri pružaju odgovarajuću stručnost za uključivanje rodne ravnopravnosti i socijalne inkluzije. Redovno se provode obuke partnera i komunikacija sa javnošću. • Ambasada Švicarske osigurava da njeni projekti daju podatke raščlanjene po spolu i osobama koje su prepuštene same sebi, a ako takvih podataka nema, da se olakša formiranje tih podataka. 3. Švicarski projekti imaju jasnu izlaznu strategiju, čime se omogućava finansijska i operativna održivost rezultata projekata. <ul style="list-style-type: none"> • Ambasada Švicarske osigurava da u bilateralnim projektima EE izlaz bude obrađen u ulaznom prijedlogu i operacionalizovan u drugoj fazi. • Finansijski doprinosi vlade/vlada i/ili drugih razvojnih partnera i/ili privatnog sektora se povećavaju tokom trajanja projekata EE.

Ishod Programa saradnje 2: Zdravstvo (SDC)		
<p>Ishod švicarskog portfolija 2: Žene i muškarci zahtijevaju i ostvaruju koristi od visokokvalitetne primarne zdravstvene zaštite i žive zdraviji život. (<i>Strategija međunarodne saradnje Švicarske za period 2021–2024; potcilj 7: Jačanje ravnopravnog pristupa kvalitetnim osnovnim uslugama; te potcilj 10: Promovisanje dobre uprave i vladavine prava i jačanje civilnog društva</i>)</p>		
1) Ishodi švicarskog portfolija	2) Doprinos švicarskog programa	3) Razvojni ishodi zemlje
<p>Izjava o ishodu 1: Sistem PZZ-a na održiv način osigurava pristup kvalitetnijim rodno osjetljivim uslugama, uz fokusiranje na prevenciju nezazasnih bolesti (NCD) i na to da niko ne bude prepušten sam sebi.</p> <p>Indikatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> Procent ustanova PZZ-a koje osiguravaju jednak pristup uslugama primjenom standarda njege za mentalno zdravlje i za NCD njegu koju pružaju medicinske sestre <i>Polazna vrijednost (2020):</i> 68% ustanova PZZ-a primjenjuje standarde za zaštitu mentalnog zdravlja i 38% ustanova PZZ-a primjenjuje standarde za NCD njegu koju pružaju medicinske sestre. <i>Ciljna vrijednost (2024):</i> 72% ustanova PZZ-a primjenjuje standarde za zaštitu mentalnog zdravlja, a 75% ustanova PZZ-a primjenjuje standarde za NCD njegu koju pružaju medicinske sestre. Broj osoba iz kategorija koje su prepuštene same sebi⁵ a koje ostvaruju koristi od projekata za smanjenje isključenosti, diskriminacije i nejednakosti (POV ARI1) <i>Polazna vrijednost (2020):</i> 105.206 osoba kojima su usluge pružile medicinske sestre u zajednici; 33.542 osoba kojima su usluge pružili stručnjaci za mentalno zdravlje; 650 starijih osoba kojima su usluge pružile pomoćne medicinske sestre. <i>Ciljna vrijednost (2024):</i> Najmanje 154.000 osoba kojima su usluge pružile medicinske sestre u zajednici; 40.000 osoba kojima su usluge pružili stručnjaci za mentalno zdravlje; 2.000 starijih osoba kojima su usluge pružile pomoćne medicinske sestre (najmanje 50% ž). Procent pacijenata koji su zadovoljni pružanjem usluga u ustanovama PZZ-a na osnovu njihovih potreba (HLT TRI3) <i>Polazna vrijednost (2020):</i> 59% pacijenata medicinskih sestara u zajednici; 85% korisnika usluga zaštite mentalnog zdravlja. <i>Ciljna vrijednost (2024):</i> 80% pacijenata medicinskih sestara u zajednici; 85% ili više korisnika usluga zaštite mentalnog zdravlja (tj. zadovoljstvo se nije smanjilo). Broj migranata koji su ostvarili pristup lokalnim zdravstvenim uslugama (MIG ARI 3) <i>Polazna vrijednost (2020):</i> 8.000 migranata koji su zaostali u BiH <i>Ciljna vrijednost (2024):</i> 25.000 migranata koji su zaostali u BiH 	<p>Švicarska se fokusira na poboljšanje upravljanja, kvalitet usluga i dostupnost usluga PZZ-a, naročito za socijalno isključene osobe. Promoviše blagovremena ulaganja sa visokim stepenom povrata kojima se rješavaju uzroci bolesti, naročito oni povezani sa nezazasnim bolestima, čime se preveniraju bolesti. Podrška će se također pružiti za popunjavanje praznina u znanju i vještinama radi boljeg upravljanja zdravstvenom zaštitom. S obzirom na stalnu migraciju stručne radne snage u zdravstvu i na opći nedostatak tih radnika u zemlji, Programom se posebno cilja na preusmjerenje pružanja zdravstvenih usluga sa ljekara na sestre i smanjenje tereta bolesti pružanjem preventivne zaštite. Kompetencije i položaj medicinskih sestara u sistemu se jačaju, sa ciljem podrške zadržavanju medicinskih sestara u zemlji. Lekcije naučene iz krize COVID-19 koriste se za prilagođavanje intervencija kako bi se njima riješile identifikovane praznine i slabosti u sistemu PZZ-a.</p> <p>Programom se podržava unapređenje ekonomičnosti zdravstvenog sistema približavanjem zdravstvene zaštite zajednicama, osiguravanjem priuštivosti, pristupa i kontinuiteta njege za pacijente svih dobnih kategorija. S obzirom na starenje stanovništva, posebno se cilja na priuštive usluge i podršku starijim osobama. Naročit naglasak se stavlja na rješavanje nejednakosti u vezi sa spolom i socijalnom isključenošću. Osigurava se da se uslugama kvalitetno zadovoljavaju zdravstvene potrebe i muškaraca i žena, otklanjaju jedinstvene prepreke s kojima se suočavaju u pristupu uslugama i prepoznaju sa spolom povezani načini traženja pomoći. Pristup zdravstvenim uslugama osiguran je migrantima koji su zaostali u BiH na putu u Zapadnu Evropu, putem sredstava humanitarne pomoći.</p> <p>Pretpostavke:</p> <ul style="list-style-type: none"> Zdravstvene vlasti nastavljaju se zalagati za poboljšanje PZZ-a i njegovih usluga u zajednici. <p>Rizici:</p> <ul style="list-style-type: none"> Reforma finansiranja zdravstva se ne provodi i dugovi sektora nastavljaju rasti, čime se ugrožava kvalitet usluga i održivost rezultata reformi. Obučene osobe, npr. sestre, emigriraju (odliv mozgova). 	<p>Izjava o ishodu 1: 1) Kvalitet zdravstvene zaštite će se poboljšati jačanjem preventivne zaštite i proširivanjem obuhvata i dubine primarne zaštite (<i>izvor: Socioekonomske reforme za period 2019–2022</i>); 2) PZZ je jednako dostupan svim građanima i osigurava smanjenje zdravstvenih nejednakosti. Pruža na dokazima zasnovane i isplative usluge kojima se rješava većina zdravstvenih problema i zdravstvenih potreba stanovništva uz aktivno uključivanje pojedinaca, porodica i zajednica. <i>(Strategija PZZ-a RS-a, 2006. i Strategija razvoja PZZ-a FBiH, 2006. – parafrazirano)</i></p> <p>Indikatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> % usluga koje se pružaju na nivou PZZ-a koje se odnose na promovisanje zdravlja i prevenciju bolesti <i>Polazna vrijednost (2018):</i> 25% u vezi s kardiovaskularnim bolestima i 28% za zaštitu mentalnog zdravlja <i>Ciljna vrijednost (2025):</i> 35% za sve usluge Preuranjena smrtnost od nezazasnih bolesti <i>Polazna vrijednost (2016):</i> 23% muškarci, 13% žene, 18% ukupno <i>Ciljna vrijednost (2025):</i> 20% muškarci, 10% žene, 15% ukupno <i>(izvori: SZO i statistika u zemlji)</i>

⁵ Program saradnje Švicarske tako na transverzalan način doprinosi potciljevima 1, 3, 8 i 9 Strategije međunarodne saradnje za period 2021–2024.

<p>Izjava o ishodu 2: Zajednice se aktivno uključuju u stvaranje uslova za promovisanje zdravlja, dok žene, muškarci i naročito mladi usvajaju zdraviji način života.</p> <p>Indikatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj općina koje su ugradile programe prevencije nezaraznih bolesti u svoje razvojne strategije i koje saraduju u zajednici na rješavanju lokalnih zdravstvenih prioriteta u prevenciji nezaraznih bolesti i promovisanju zdravlja <i>Polazna vrijednost (2020): 0</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 12 općina (od ukupno 145 općina)</i> • Broj osoba koje su pohađale sesije edukacije o zdravlju u vezi s prevencijom nezaraznih bolesti (HLT ARI2) <i>Polazna vrijednost (2020): 219.575 osoba (56% ž)</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 350.000 osoba (najmanje 50% ž)</i> • Procent odraslih i mladih koji su svjesni zdravstvenih rizika povezanih s ponašanjem <i>Polazna vrijednost (2020): 65% odraslih, 55% mladih</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 75% odraslih (50% ž), 75% mladih (50% ž)</i> 	<p>Švicarski program podržava saradnju i udruženo djelovanje zdravstvenog i drugih sektora kako bi se osiguralo da se politikama raznih nezdravstvenih sektora štiti i promoviše zdravlje stanovništva. Poboľjšani okviri uslovi, kao što su zabrana pušenja na javnim mjestima i prehrambene politike, omogućavaju stvaranje zdravog okruženja na općinskom nivou.</p> <p>Zajednice su mobilizovane i daje im se podrška u stvaranju povoljnih zdravstvenih uslova i podsticanju ljudi da žive zdravije. Rad sa omladinom u školama na borbi protiv rodni stereotipa i promociji zdravog načina života dalje se proširuje u cijeloj zemlji. Postiže se sinergija s portfolijom Lokalna uprava i općinske usluge radi ugradnje promovisanja zdravlja u općinske strategije razvoja.</p> <p>Pretpostavke:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Općinske vlasti prepoznaju svoju ulogu u promovisanju zdravlja i uključuju se u njega. <p>Rizici:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostaju resursi za potpuno provođenje općinskih razvojnih strategija, što uključuje politike prevencije nezaraznih bolesti i multisektorske politike. • Da bi se uspjelo promijeniti ponašanje stanovništva, potrebna je dugoročna perspektiva. 	<p>Izjava o ishodu 2: Multisektorske politike provode se radom na društvenim odrednicama zdravlja, promovisanjem zdravih izbora kroz formulisanje i dizajniranje proizvoda, regulacijom marketinga, akcizama i porezima i edukacijom potrošača, promocijom aktivnog života i zdrave prehrane, sigurnim fizičkim i socijalnim okruženjem, sve u cilju zaštite i promovisanja zdravlja i blagostanja i sprečavanja bolesti i invalidnosti.</p> <p><i>(Strategija PZZ RS-a, 2006. i Strategija razvoja PZZ-a FBiH, 2006. – parafrazirano)</i></p> <p>Indikatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zabrana pušenja na javnim mjestima <i>Polazna vrijednost (2020): Pušenje nije zabranjeno.</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): Pušenje je zabranjeno.</i> • Procent stanovništva s prisutna najmanje dva od četiri ključna faktora rizika (pušenje, škodljiva konzumacija alkohola, nezdrava prehrana, nedovoljna fizička aktivnost) <i>Polazna vrijednost (2018): 88%</i> <i>Ciljna vrijednost (2025): 78%</i> <p><i>(izvori: statistika u zemlji, ankete domaćinstava, statistika SZO)</i></p>
---	---	--

(4) Pravci djelovanja (švicarski program)

Hipoteza o uticaju

Ako su usluge primarne zdravstvene zaštite (PZZ) inkluzivnije, ako se fokusiraju na prevenciju nezaraznih bolesti i ako se na održiv način pružaju svima, te ako žene, muškarci i naročito mladi usvoje zdraviji način života,

tada PZZ postaje isplativiji i, zajedno sa drugim sektorima i zajednicama, promoviše zdravlje i blagostanje te sprečava bolest i invalidnost,

zato što su razvijeni standardi zdravstvene zaštite u PZZ-u, dalje su prošireni uspješni i priuštivi modeli njege zasnovane na zajednici, a općine stvaraju uslove za promovisanje zdravlja i podstiču svoje stanovništvo da živi zdravije.

Ključni pravci djelovanja su sljedeći:

- unapređenje okvirnih uslova za smanjenje glavnih zdravstvenih faktora rizika i prevenciju nezaraznih bolesti primjenom pristupa saradnje svih vladinih sektora i zastupljenosti zdravlja u svim politikama,
- jačanje zdravstvenih sistema i upravljanja PZZ-om podsticanjem kvalitetnijeg odgovaranja na potrebe stanovništva i isplativih intervencija,
- jačanje ljudskih resursa u zdravstvu, naročito medicinskih sestara, unapređenjem njihovog obrazovanja radi boljeg kvaliteta, obuhvata i rodne osjetljivosti u pružanju usluga,
- jačanje korisničkih grupa i organizacija civilnog društva (tj. udruženja zdravstvenih radnika i korisnika usluga/pacijenata) kao partnera zdravstvenih vlasti,
- širenje modela zdravstvene zaštite u zajednici kako bi se dosegle isključene i siromašne kategorije stanovništva i posebno usmjerili na mlade i starije osobe,
- poboljšanje integriteta procesa koji se odnose na pristup lijekovima.

(5) Resursi, partnerstva (švicarski program)

- Finansijski resursi: 13,7 miliona CHF (SDC)
- Ljudski resursi: portfolijom Zdravstvo će upravljati službenik Programa pod nadzorom voditelja portfolija Zdravstva.
- Partnerstva: Ključni partneri za dijalog o javnim politikama i upravljanje zdravstvenim projektima su dva entitetska ministarstva zdravstva, koja će također dobiti namjensku budžetsku podršku. Portfolio Zdravstvo je u velikoj mjeri usklađen sa relevantnim vladinim strategijama i omogućuje njihovo uspješno provođenje.
- Provedbeni partneri su: Asocijacija XY (BiH), konzorcij Fondacije fami (BiH) i Univerzitetske bolnice u Ženevi (Švicarska), entitetska ministarstva zdravstva, Net Consulting (BiH), švicarski Crveni križ i SB.
- Projekat sufinansiraju švicarski privatni sektor (Roche), švicarski Crveni križ, a moguće i drugi u budućnosti.
- Švicarska stručnost koristi se za uvođenje isplative kućne podrške, zdravstvene zaštite i njege za starije osobe.

(6) Rezultati upravljanja/učinaka, uključujući indikatore (švicarski program)

1. Švicarska uspješno iskorištava svoje projekte i služi se njima za davanje ulaznih informacija za formulisanje vladinih politika i/ili programiranje drugih partnera.
 - Ambasada preuzima vodeću ulogu u koordinaciji razvojnih partnera i donatora radi usklađenog uticanja na politike i podržavanja zdravstvenih reformi.
 - Ambasada na sistematičan naziv povezuje naučene lekcije i proširuje uspješne zdravstvene modele razvijene u okviru portfolija Zdravstvo na nove projekte koje finansiraju drugi razvojni partneri.
2. Rodna pitanja i pitanja socijalne inkluzije sistematski su riješena u svim projektima, a rodno i socijalno raščlanjeni podaci su dostupni.
 - Rodna analiza i relevantna analiza socijalne inkluzije služe kao podloga za nove projekte i projektne faze, a partneri pružaju odgovarajuću stručnost za uključivanje rodne ravnopravnosti i socijalne inkluzije. Redovno se provode obuke partnera i komunikacija sa javnošću.
 - Švicarski projekti olakšavaju uspostavljanje sistema monitoringa koji omogućavaju pristup podacima raščlanjenima po spolu i ciljanim populacijama koje su prepuštene same sebi.
3. Švicarski projekti imaju jasnu izlaznu strategiju, čime se omogućava finansijska i operativna održivost rezultata projekata.
 - Ambasada Švicarske osigurava da izlazna strategija bude obrađena u ulaznom prijedlogu i operacionalizovana u drugoj fazi projekta.
 - U zdravstvenim projektima osigurani su finansijski doprinosi vlade/vlada, privatnog sektora i/ili razvojnih partnera.

Ishod Programa saradnje 3: Lokalna uprava i općinske usluge (SDC, SECO)		
<p>Ishod švicarskog portfolija 3: Građani zahtijevaju i ostvaruju koristi od demokratskih, inkluzivnih i efikasnih institucija.</p> <p>(Strategija međunarodne saradnje Švicarske za period 2021–2024; potcilj 6: Sprečavanje katastrofa i osiguravanje obnove i rehabilitacije; potcilj 7: Jačanje ravnopravnog pristupa kvalitetnim osnovnim uslugama; te potcilj 10: Promovisanje dobre uprave i vladavine prava i jačanje civilnog društva)</p>		
1) Ishodi švicarskog portfolija	2) Doprinos švicarskog programa	3) Razvojni ishodi zemlje
<p>Izjava o ishodu 1: Vlasti na višem nivou osiguravaju postojanje povoljnijeg okvira kojim se općinama pružaju odgovarajuća ovlaštenja i resursi (finansijski, ljudski).</p> <p>Indikatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> Pečat dobre lokalne uprave razvijen je i usvojen na državnom/entitetskom nivou kao okvir za mjerenje i poboljšanje učinka općina, u skladu s primjenom standarda dobre uprave. <i>Polazna vrijednost (2020):</i> Ne <i>Ciljna vrijednost (2024):</i> Da Mjere za poboljšanje regulatornog i institucionalnog okvira (SECO SI 1). <i>Polazna vrijednost (2020):</i> 0 regulatornih okvira za vodosnabdijevanje <i>Ciljna vrijednost (2024):</i> 3 (dva na entitetskom i jedan na državnom nivou) Broj podržanih lokalnih uprava/općina koje su ostvarile koristi od povećanja budžetskih resursa (SDC GOV ARI 2) <i>Polazna vrijednost (2020):</i> 0 <i>Ciljna vrijednost (2024):</i> 30 	<p>Zahvaljujući švicarskoj intervenciji, pristup dobre lokalne uprave zasnovane na učincima prepoznat je kao relevantan i legitiman. Institucionalizovan je na višim nivoima vlasti kao krovni okvir za mjerenje, poređenje i poboljšanje učinaka općina u odnosu na indikatore transparentnosti, učešća, odgovornosti i inkluzivnog i efektivnog pružanja usluga. Švicarska podrška omogućuje savezima općina i gradova da na djelotvorniji način rade na reformskim prioritetima lokalnih vlasti. To dovodi do poboljšanja propisa i prihoda za vršenje općinskih funkcija. Kroz zajedničku podršku Švicarske, UNDP-a i SB-a vlastima u BiH, uspostavljen je regulatorni okvir na svim nivoima u sektoru vodnih usluga. Švicarska doprinosi kako bi se osiguralo da se sektorom vodnih usluga rukovodi primjenom principa dobre uprave i da su investicije usklađene s kriterijima efikasnosti, smanjenja uticaja na klimu i održivosti. Lekcije naučene iz krize COVID-19 će se koristiti za prilagođavanje intervencija / popunjavanje praznina u lokalnoj upravi.</p> <p>Pretpostavke:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vlasti na višem nivou reaguju na činjenicu da će 70% pravne stečevine EU morati provesti lokalne vlasti. <p>Rizici:</p> <ul style="list-style-type: none"> blokade u vladama i parlamentima, općine nisu prioritet za više nivoe, entiteti/kantoni odbijaju preraspodjelu prihoda, EU i međunarodna zajednica nisu posvećeni forsiranju reformi lokalne uprave. 	<p>Izjava o ishodu 1: Uspostavljeni su regulatorni okvir i metodologija za unapređenje cjelokupnih sistema planiranja strateških politika i za osiguravanje bolje usklađenosti između budžetske potrošnje i strateških prioriteta vlada na svim nivoima.</p> <p>(<i>Sastanak na visokom nivou o srednjoročnim socioekonomskim reformama, februar 2020. godine, Zaključci</i>)</p> <p><i>Osigurano je stabilno finansiranje i djelotvorna realizacija općinskih nadležnosti. (Strategija razvoja lokalne samouprave u RS-u za period 2017–2021; Strategija razvoja Saveza općina i gradova FBiH 2015–2022)</i></p> <p>Indikatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> Uspostavljanje modela finansiranja za nerazvijene općine putem Fonda za izravnisanje (izvor: <i>Strategije razvoja saveza općina i gradova FBiH i RS-a</i>) <i>Polazna vrijednost (2020):</i> ne postoji <i>Ciljna vrijednost (2024):</i> uspostavljen Postojanje usklađenog regulatornog okvira za vodosnabdijevanje za cijelu zemlju, koji je u potpunosti usklađen sa Direktivama EU o vodama, te funkcionalnog institucionalnog uređenja na relevantnim nivoima vlasti, što omogućava održive i kvalitetne usluge vodosnabdijevanja i upravljanja otpadnim vodama (izvor: <i>Program modernizacije vodnih usluga u BiH, Zajednička vizija 2021–2028</i>) <i>Polazna vrijednost (2020):</i> Ne <i>Ciljna vrijednost (2026):</i> Da

<p>Izjava o ishodu 2: Lokalne vlasti poboljšavaju svoje učinke, odgovornije su i ravnopravno pružaju visokokvalitetne usluge, naročito u sektoru voda, na inkluzivan i održiv način, kojim se smanjuje uticaj na klimu i povećava otpornost na katastrofe.</p> <p>Indikatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj ljudi koji koriste usluge snabdijevanja vodom za piće kojima se sigurno upravlja (SDC WAT ARI 1) <p><i>Polazna vrijednost (2020): 0</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): Najmanje 100.000 ljudi</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj ljudi s pristupom boljim uslugama javne infrastrukture (upravljanje otpadnim vodama) (SECO SI 8) <p><i>Polazna vrijednost (2020): 0</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): Najmanje 300.000 (Zenica, Gradiška i općine u projektu SB-a)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj gradova sa mjerama za održiv urbanistički razvoj i broj stanovnika koji imaju koristi od toga (SECO SI 7) <p><i>Polazna vrijednost (2020): 0</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 3 (Sarajevo, Zenica i Gradiška) – 700.000 ljudi</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj ljudi koji imaju koristi od mjera za smanjenje rizika od katastrofa primijenjenih na državnom ili lokalnom nivou (SDC DRR ARI 1) <p><i>Polazna vrijednost (2020): 0</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 600.000 ljudi u 10 lokalnih zajednica</i></p>	<p>Zahvaljujući švicarskoj podršci, općinske uprave usvajaju sistem upravljanja zasnovan na učincima (PMS). PMS je sistem koji je usmjeren na rezultate i u čijem središtu su ljudi, a njime se usmjerava javna uprava i pružanje općinskih usluga radi doprinošenja većoj socijalnoj koheziji. Švicarska promovira svijest o borbi protiv korupcije i sukobima interesa u općinskim upravama i o sistematskoj primjeni planova integriteta. Švicarska podržava primjenu rodno i socijalno inkluzivnih budžetskih pristupa. U sektoru vodnih usluga, uspostavljanje sistema zasnovanog na učincima kombinuje se sa modernizacijom ovog sektora putem jačanja kapaciteta općinskih uprava, njihovih vodovodnih preduzeća i drugih relevantnih aktera, kao i putem investiranja u pružanje usluga vodosnabdijevanja i prečišćavanja otpadnih voda. Na rješavanju problema klimatskih promjena radi će se ciljanim intervencijama za poboljšanje energetske efikasnosti upravljanja vodnim resursima i infrastrukturom. Pored toga, Švicarska će podržati Grad Sarajevo u poboljšanju njegovog urbanističkog planiranja, uz uzimanje u obzir implikacija po klimatske promjene. Švicarska će podržati ciljane intervencije u oblasti smanjenja rizika od katastrofa radi povećanja otpornosti općina u cijeloj zemlji.</p> <p>Pretpostavke:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razvojni partneri (Švicarska, Švedska, SB, UNDP i EU) će nastupati jednoglasno kroz cijeli reformski proces i bit će uspješni u upravljanju odnosom sa vlastima u ovoj novoj paradigmi pristupa zasnovanog na učincima. <p>Rizici:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nedostatak volje općina da ih se mjeri u smislu učinaka i da se uključe u dodatni posao, • ograničeni prihodi općina i njihovi kapaciteti za zaduživanje, • veliki politički pritisak protiv zapošljavanja u komunalnim preduzećima na osnovu zasluga i potreba, • povećane tenzije na lokalnom nivou. 	<p>Izjava o ishodu 2: Formirano je tijelo za donošenje političkih odluka, a strukture za tehničku koordinaciju su ojačane radi promovisanja cjelodržavnog pristupa u reformi javne uprave. Povećavaju se javna ulaganja u sektor vodnih usluga, na osnovu kriterija učinaka i strategije ulaganja. Poboljšana su e-uprava i e-usluge u lokalnim vlastima.</p> <p><i>(Reformska agenda 2019–2022; Program ekonomskih reformi u BiH za 2019–2021)</i></p> <p>Indikatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zakon o državnim službenicima usvojen je i primjenjuje se u praksi, uključujući promovisanje integriteta i sprečavanje korupcije <i>(izvor: Analitički izvještaj, Saopćenje Komisije Evropskom parlamentu i Vijeću, Mišljenje Komisije o zahtjevu BiH za članstvo)</i> <p><i>Polazna vrijednost (2020): Ne</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): Da</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Procenat općina koje imaju zaključen sporazum o javnim uslugama kojim su definisane uloge i odgovornosti općine i vodovodnog preduzeća <i>(izvor: Program modernizacije vodnih usluga u BiH, Zajednička vizija 2021–2028)</i> <p><i>Polazna vrijednost (2020): 5–10%</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 20%</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Procenat stanovništva s pristupom higijenski ispravnoj vodi za piće (povezano s kontrolisanim sistemima javnog vodosnabdijevanja) <i>(izvor: Program modernizacije vodnih usluga u BiH, Zajednička vizija 2021–2028)</i> <p><i>Polazna vrijednost (2019): 2,475 miliona (75% populacije od ukupno 3,3 miliona)</i> <i>Ciljna vrijednost (2024): 2,64 miliona (80% populacije od ukupno 3,3 miliona)</i></p>
---	---	--

<p>Izjava o ishodu 3: Građani, naročito žene i mladi, uključuju se kao akteri promjena u demokratske procese i zahtijevaju reforme.</p> <p>Indikatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj osoba (m/ž) koje uzimaju učešća i utiču na pružanje javnih usluga, donošenje odluka i utvrđivanje budžeta u svojim mjestima (SDC GOV ARI 1) <i>Polazna vrijednost:</i> 17.174 osoba (40% ž) u partnerskim MZ učestvovalo je na forumima građana. <i>Ciljna vrijednost:</i> 30.000 osoba (40% ž) u partnerskim MZ učestvuje na forumima građana. • Broj organizacija civilnog društva koje doprinose dijalogu sa više aktera ili poštovanju ljudskih prava (SDC FCHR ARI 1). <i>Polazna vrijednost (2020):</i> 0 <i>Ciljna vrijednost (2024):</i> 6 	<p>Švicarska podržava sve građane, naročito žene i mlade, da svoj glas izraze na strukturiran način i da aktivno učestvuju u donošenju lokalnih odluka. Općinski propisi su prilagođeni na način da u njih budu ugrađeni glasovi građana na sistematičiji način, naročito glasovi socijalno isključenih osoba. Promovisat će se digitalna rješenja za e-upravu. Švicarske intervencije će se također fokusirati na podržavanje OCD-ova koji imaju jake veze sa građanima, uključujući marginalizovane kategorije. Kroz profesionalizam i zagovaranje zasnovano na dokazima, OCD će postati pouzdani partneri u procesima kreiranja politika i demokratskih reformi na svim nivoima.</p> <p>Pretpostavke:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Građani izlaze iz političke apatije kada vide da njihovo istupanje, bilo na nivou zajednice ili na višim nivoima, proizvodi promjene u njihovom životu. <p>Rizici:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sužavanje prostora za OCD, • nepostojanje strateškog okvira na svim nivoima vlasti za saradnju sa civilnim društvom, • kultura konkurencije među OCD-ovima nadjačava saradnju, • politiziranje pitanja raspodjele sredstava OCD-ovima. 	<p>Izjava o ishodu 3: Vijeće ministara operacionalizuje mehanizam redovne saradnje i konsultacija sa organizacijama civilnog društva. Uspostavljen je okvir za transparentno finansiranje organizacija civilnog društva. <i>(Analitički izvještaj EU 2019)</i></p> <p>Indikatori:</p> <p>Cjelokupna održivost OCD- organizacija u BiH (mjereno u odnosu na pravno okruženje, organizacijske kapacitete, finansijsku održivost, zagovaranje, pružanje usluga, sektorsku infrastrukturu i javni imidž) <i>(izvor: Indeks održivosti organizacija civilnog društva – CSOSI)</i> <i>Polazna vrijednost (2018):</i> 3,8 <i>Ciljna vrijednost (2024):</i> 4,0</p>
--	---	--

(4) Pravci djelovanja (švicarski program)

Hipoteza o uticaju

Ako se regulatorni okvir reformiše kako bi podržao općine u primjeni standarda dobrog upravljanja i prihvatanju pristupa zasnovanog na učincima, uz adekvatne finansijske resurse i stručnjake, ako su ulaganja u usluge održiva, naročito u sektoru vodnih usluga, te ako se građani uključe kao akteri promjena,

tada općine, uključujući i one manje razvijene, mogu ispuniti svoje odgovornosti i ravnopravno pružati usluge svojim građanima, naročito u sektoru vodnih usluga,

zato što savezi općina i gradova imaju više uticaja na to da vlade na višim nivoima reaguju na činjenicu da će 70% pravne stečevine EU morati provesti općine, pa međunarodni partneri, kao što su UNDP, SB, EU i drugi bilateralni partneri, povećavaju zajedničke napore sa Švicarskom u radu na strateškim reformama sa vlastima u BiH, a građani vide da njihov vlastiti angažman putem ojačanih organizacija civilnog društva dovodi do promjena u njihovom životu.

Ključni pravci djelovanja su sljedeći:

- Jačanje učešća žena kao aktivnih građanki u demokratskim procesima i borba protiv temeljnih uzroka rodne nejednakosti. Primjena imperativa da niko ne bude prepušten sam sebi (LNOB) uspostavljanjem mehanizama kojima se osigurava učešće isključenih osoba na svim nivoima i njihov jednak pristup kvalitetnim uslugama.
- Unapređenje okvirnih uslova na svim nivoima za bolje učinke općina, zadovoljstvo građana i poboljšanu socijalnu koheziju. Daljnje proširivanje pristupa zasnovanog na učincima i njegovo korištenje kao katalizatora za održiva ulaganja u sektoru vodnih usluga, kroz saradnju sa SB-om i korištenje švicarske stručnosti.
- Unapređenje okvirnih usluga u sektoru vodnih usluga. Razvoj kapaciteta i vještina u vodovodnim preduzećima i općinama radi kvalitetnog i efikasnog pružanja vodnih usluga. Poboljšanje infrastrukture za vodosnabdijevanje i sakupljanje i prečišćavanje otpadnih voda. Unapređenje prakse i okvirnih uslova za urbanistički razvoj s fokusom na urbanističko planiranje. Uključivanje smanjenja rizika od katastrofa na lokalnom nivou, čime se stanovništvo čini otpornim na katastrofe i klimatske promjene.
- Podržavanje organizacija civilnog društva da traže reformu lokalne uprave i veću uključenost građana.
- Postepeno izlaženje iz projekata u pravosudnom sektoru i osiguravanje njihove održivosti.

(5) Resursi, partnerstva (švicarski program)

- Finansijski resursi: 19,45 miliona CHF (SDC) i 7,5 miliona CHF (SECO)
- Ljudski resursi: portfolijom Uprava će upravljati dva službenika Programa pod nadzorom voditelja portfolija Lokalna uprava i općinske usluge.
- Ključni partneri za dijalog o javnim politikama su Ministarstvo uprave i lokalne samouprave RS-a i Ministarstvo pravde FBiH. Ključni provedbeni partneri su: UNDP, SALAR (Švedski savez lokalnih i regionalnih vlasti), savezi općina/opština i gradova FBiH i RS-a, te OCD.
- Instrumenti SECO-a će se primjenjivati u sektoru vodosnabdijevanja i otpadnih voda, kao i u urbanističkom planiranju. Ključni partneri su: SB, KfW, ETHZ kao i VSA.
- Projekte sufinansiraju Švedska, EU, KfW, agencije UN-a, a moguće i drugi u budućnosti.
- Švicarska stručnost će se koristiti za unapređenje kapaciteta aktera na svim nivoima vlasti, naročito za sektor urbanističkog planiranja i sektor otpadnih voda.

(6) Rezultati upravljanja/učinaka, uključujući indikatore (švicarski program)

1. Švicarska uspješno iskorištava svoje projekte i služi se njima za davanje ulaznih informacija za formulisanje vladinih politika i/ili programiranje drugih partnera.

- Ambasada Švicarske preuzima aktivnu ulogu u grupi za koordinaciju donatora za lokalnu upravu/lokalni razvoj, kojom kopredsjedava sa UNDP-om, te nastoji da reforme lokalne uprave zauzmu više mjesto na dnevnom redu javnih politika.
- Ambasada Švicarske sistematično povezuje uspješno uspostavljanje novih standarda u lokalnoj upravi i pružanju općinskih usluga sa mogućnostima za daljnje proširivanje od strane međunarodnih finansijskih ustanova.

2. Rodna pitanja i pitanja socijalne inkluzije sistematski su riješena u svim projektima, a rodno i socijalno raščlanjeni podaci su dostupni/olakšan im je pristup.

- Rodna analiza i relevantna analiza socijalne inkluzije (samo SDC) služe kao podloga za nove projekte i projektne faze, a partneri pružaju odgovarajuću stručnost za uključivanje rodne ravnopravnosti i socijalne inkluzije. Redovno se provode obuke partnera i komunikacija sa javnošću.
- Ambasada Švicarske osigurava da njeni projekti daju rodno i socijalno raščlanjene podatke, a ako takvih podataka nema, da se olakša formiranje tih podataka.

3. Švicarski projekti imaju jasnu izlaznu strategiju, čime se omogućava finansijska i operativna održivost rezultata projekata.

- Ambasada Švicarske osigurava da izlazna strategija bude obrađena u ulaznom prijedlogu i operacionalizovana u drugoj fazi projekta.
- U projektima javne uprave i općinskih usluga osigurani su finansijski doprinosi vlade/vlada, privatnog sektora i/ili razvojnih partnera.

Prilog 3: Sistem monitoringa

Svrha sistema monitoringa realizacije Programa saradnje

Sistem monitoringa realizacije Programa saradnje Švicarske za period 2021–2024. sastoji se od niza alata za poboljšanje orijentacije Programa na postizanje rezultata. Njime se osigurava da se podaci relevantni za Program prikupljaju, analiziraju i koriste za upravljanje Programom i učenje, kao i za izvještavanje.

Sistem monitoringa služi za postizanje tri glavne svrhe:

1. *Odgovornost* – izvještavanje o rezultatima Programa prema različitim ciljnim grupama, uključujući javnost i nositelje odlučivanja u Švicarskoj, bosanskohercegovačku javnost i vlasti, te druge zainteresovane strane.
2. *Upravljanje* – osiguravanje da Program saradnje Švicarske ostane relevantan, efikasan i efektivan i da dovodi do održivih rezultata.
3. *Učenje* – iskorištavanje naučenih lekcija, provjerenih iskustava i najboljih praksi u okviru Programa i sa vanjskim partnerima, radi dijaloga o politikama zasnovanog na dokazima u relevantnim reformskim oblastima.

Nivoi i instrumenti sistema monitoringa Programa saradnje

	Instrument	Svrha	Učestalost
Nivo programa	Godišnji izvještaj	Kumulativno izvještavanje o napretku postignutom u odnosu na ciljeve iz Matrice rezultata, koje se koristi kao osnova za upravljanje i planiranje sljedeće godine. Godišnji izvještaj sadrži godišnji program.	Godišnje: oktobar
	Polugodišnji pregled	Evidentiranje i identifikacija neophodnih kratkoročnih prilagođavanja godišnjeg programa	Godišnje: juni
	Srednjoročni pregled	Pregled relevantnosti, naučenih lekcija i postignutih rezultata u Programu saradnje kao osnova za planiranje narednog Programa saradnje Švicarske	Kraj 2023.
Nivo projekta	Sažetak o monitoringu ishoda (OMS)	Ocjena rezultata koje su postigli pojedinačni projekti i njihovog doprinosa realizaciji ciljeva iz Matrice rezultata kao osnova za upravljanje projektima i učenje	Polugodišnje: april/maj, septembar
	Strateške monitoring posjete	Posjete projektnim partnerima i korisnicima radi razgovora o nalazima iz OMS-a kao osnova za upravljanje projektom i uticanje na politike	Dva puta godišnje u svakom projektu
	Upravni odbor	Upravljačka i/ili savjetodavna tijela pružaju stratešku pomoć na nivou projekta	Najmanje jednom godišnje u svakom projektu
	Političko-ekonomska analiza	Analiza političkih, ekonomskih i socio-kulturnih dimenzija konteksta u kome projekt djeluje kao osnova za osiguravanje efektivnijeg projektnog planiranja	Jednom u projektnoj fazi
	Izvještaji na kraju faze i na kraju projekta	Interna evaluacija sa glavnim zaključcima o postignutim rezultatima, učincima projekta i preporukama za naredne projektne faze	Na kraju projektne faze i na kraju projekta
	Eksterne evaluacije projekta	Evaluacija projekata za izvještavanje, upravljanje, učenje i planiranje narednih projektnih faza	Jednom u dvije projektne faze
	Sistem interne kontrole	Periodična finansijska i proceduralna revizija koju vrši Ambasada	3–5 projekata godišnje
	Procjena rizika partnera	Ocjena partnerskih politika, postupaka i kapaciteta i s njima povezanih rizika za upravljanje švicarskim sredstvima	Prije potpisivanja ugovora
	Interni operativni odbor	Diskusije o prijedlozima novih projekata i novih faza projekata u okviru tima Ambasade	U skladu s potrebama
Kontekst	Sastanci tima za saradnju	Stalno praćenje konteksta i diskusija kao osnova za upravljanje Programom	Dvosedmično
	Praćenje promjena vezanih za kontekst	Analiza razvoja konteksta u cilju identifikacije promjena relevantnih za Program saradnje	Godišnje: septembar

Prilog 4: Finansijsko planiranje

Program saradnje Švicarske za zemlju/regiju: Bosna i Hercegovina							
Trajanje Programa saradnje: od januara 2021. do decembra 2024.							
Finansijska godina:	SDC				SECO		u %
	2021.	2022.	2023.	2024.	2021–2024.	Ukupno 2021–2024.	
Pregled raspodjele budžeta prema ishodima portfolija:							
Ishod portfolija 1							
Ekonomski razvoj i zapošljavanje	5.100.000	4.050.000	4.150.000	4.500.000	2.500.000	20.300.000	32.3%
Ishod portfolija 2							
Zdravstvo	3.000.000	3.900.000	3.300.000	3.500.000	-	13.700.000	21.8%
Ishod portfolija 3							
Lokalna uprava i općinske usluge	5.000.000	4.700.000	5.200.000	4.550.000	7.500.000	26.950.000	42.9%
Ostali ishodi							
Male akcije	400.000	500.000	500.000	500.000	-	1.900.000	3%
Ukupna raspodjela budžeta (za Ured za međunarodnu saradnju)	13.500.000	13.150.000	13.150.000	13.050.000	10.000.000	62.850.000	100%

Opći pregled indikativne raspodjele budžeta po švicarskim savezним uredima (samo informativno):						
Budžet raspoređen Uredu/ uredima za MS	13.500.000	13.150.000	13.150.000	13.050.000	10.000.000	62.850.000
Od čega: SDC – istočna saradnja	13.500.000	13.150.000	13.150.000	13.050.000		52.850.000
SECO – ekonomska saradnja					10.000.000	10.000.000
SDC – institucionalna partnerstva	3.287.500	3.234.000	3.236.000	3.237.000		12.994.500
SDC – globalna saradnja (GPMD)	250.000	250.000	250.000	200.000		950.000
Ukupna raspodjela budžeta po savezним uredima	17.037.500	16.634.000	16.636.000	16.487.000	10.000.000	76.794.500

Pored toga, SEM stavlja na raspolaganje 2 miliona CHF za BiH u okviru Švicarskog strateškog okvira za migracije za Zapadni Balkan za period 2020–2023.

Konačna raspodjela sredstava će zavistiti od identifikacije odgovarajućih intervencija, kapaciteta za apsorbovanje, kao i efikasnosti i efektivnosti saradnje sa relevantnim partnerima u zemlji. U skladu s tim, navedene informacije o planiranom budžetu za četverogodišnji period su indikativne. Ove informacije služe samo kao osnova za terminske planove potrošnje koje svake godine preispituje parlament Švicarske.

Prilog 5: Ciljevi i potciljevi Strategije međunarodne saradnje Švicarske za period 2021–2024.

A) Doprinošenje održivom ekonomskom rastu, razvoju tržišta i otvaranju dostojnih radnih mjesta (ekonomski razvoj)

Potcilj 1: Jačanje okvirnih uslova za pristup tržištu i stvaranje ekonomskih prilika (veza sa ciljevima održivog razvoja (SDG ciljevi) 5, 8, 9, 10, 17)

Međunarodna saradnja ima za cilj jačanje okvirnih uslova za stabilnost i ekonomsko upravljanje putem promovisanja okruženja povoljnog za privatne inicijative, kao i putem kvalitetnog upravljanja javnim resursima, uravnotežene trgovinske politike i okruženja povoljnog za ulaganja.

Potcilj 2: Promovisanje inovativnih inicijativa privatnog sektora za lakše otvaranje dostojnih radnih mjesta (veza sa SDG ciljevima 3, 4, 5, 8, 9, 10, 12 i 17)

Međunarodna saradnja olakšava pristup tržištima kapitala i održivo finansiranje radi promovisanja finansijske inkluzije. Ona djeluje na tržišne mehanizme kako bi se preduzećima i proizvođačima omogućilo da iskoriste globalizaciju, integrišu se u globalne lance vrijednosti i doprinesu rješavanju globalnih izazova. Međunarodna saradnja djeluje kao podrška preduzetništvu, zdravstvenim sistemima, osnovnom obrazovanju i razvoju stručnih vještina prilagođenih promjenama potreba na tržištu rada, te finansijskoj inkluziji. Ona pomaže u otvaranju dostojnih radnih mjesta i drugih adekvatnih aktivnosti za ostvarivanje dohotka za sve ljude, s posebnim fokusom na kategorije stanovništva koje su u nepovoljnom položaju i mlade ljude. Pored toga, ona se povezuje s privatnim sektorom radi jačanja standarda i promocije dobrih praksi u pogledu održivosti, rodne jednakosti i poštovanja ljudskih prava.

B) Rješavanje problema klimatskih promjena i njihovih posljedica i održivo upravljanje prirodnim resursima (okoliš)

Potcilj 3: Rješavanje problema klimatskih promjena i njihovih posljedica (veza sa SDG ciljevima 6, 7, 12, 13)

Kroz međunarodnu saradnju, Švicarska podržava zemlje u razvoju u njihovim nastojanjima da ublaže klimatske promjene (smanjenje emisija stakleničkih gasova) i da se prilagode posljedicama, uz istovremeno doprinošenje potrazi za održivim finansiranjem. Međunarodna saradnja Švicarske doprinosi održivom upravljanju urbanim i ruralnim područjima smanjenjem rastućih rizika povezanih sa učincima klimatskih promjena i promovisanjem obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti.

Potcilj 4: Osiguravanje održivog upravljanja prirodnim resursima (veza sa SDG ciljevima 6, 12, 15)

Međunarodna saradnja podržava održivo upravljanje resursima kao što su voda, zrak, tlo, sirovine i ekosistemi, kao i očuvanje biološke raznolikosti, u korist svih ljudi, naročito onih najugroženijih, duž lanaca vrijednosti kako bi se poštovala planetarne granice.

C) Spašavanje života, osiguravanje kvalitetnih osnovnih usluga, naročito u vezi sa obrazovanjem i zdravstvenom zaštitom, i smanjenje uzroka prisilnog raseljavanja i nelegalnih migracija (humani razvoj)

Potcilj 5: Pružanje urgentne pomoći i osiguravanje zaštite civila (veza sa SDG ciljevima 1, 2, 3, 4, 5, 6, 11, 16)

Međunarodna saradnja u središte svog rada stavlja sigurnost, dostojanstvo i prava stanovništva pogođenih krizama, oružanim sukobima i katastrofama, uključujući prisilno raseljene osobe.

Potcilj 6: Sprečavanje katastrofa i osiguravanje obnove i rehabilitacije (veza sa SDG ciljem 11)

Švicarska je posvećena smanjenju rizika od katastrofa i obnovi i rehabilitaciji radi sprečavanja prirodnih katastrofa, koliko je to moguće, i radi ponovnog uspostavljanja osnovnih usluga nakon katastrofe ili oružanog sukoba.

Potcilj 7: Jačanje ravnopravnog pristupa kvalitetnim osnovnim uslugama (veza sa SDG ciljevima 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 16)

Ulaganje u osnovno obrazovanje, razvoj stručnih vještina i zdravstvo doprinosi ekonomskom razvoju i ublažavanju rasta stanovništva. Kvalitetan i ravnopravan pristup zdravstvenim uslugama, obrazovanju, higijenski ispravnoj vodi i sanitarijama, energiji, gradskom prevozu i hrani su nužno potrebni. Švicarska je posvećena ispunjavanju osnovnih potreba najsiromašnijih i najzanimarenijih, naročito migranata i izbjeglica, mladih i osoba sa invaliditetom, jačanjem međunarodnih standarda, kapaciteta državnih sistema i državnih preduzeća, te unapređenjem uslova života, uzimajući u obzir izazove rastuće urbanizacije.

D) Promovisanje mira, vladavine prava i rodne jednakosti (izgradnja mira i upravljanje)

Potcilj 8: Sprečavanje sukoba, promovisanje mira i poštovanje međunarodnog prava (veza sa SDG ciljevima 5, 16)

Švicarska doprinosi sprečavanju i rješavanju oružanih sukoba tako da se mirnim sredstvima može pronaći trajno rješenje. Djeluje posredovanjem, pomaganjem i političkim dijalogom, kao i pružanjem stručnosti. Kao država potpisnica Ženevskih konvencija, promovira međunarodno humanitarno pravo i norme razoružanja, naročito humanitarne aspekte, koji su ključni za zaštitu civila i neboraca.

Potcilj 9: Jačanje i promovisanje ljudskih prava i rodne jednakosti (veza sa SDG ciljevima 4, 5, 10, 16)

Švicarska brani i promovira univerzalnost, međuzavisnost i nedjeljivost ljudskih prava. Kroz međunarodnu saradnju, Švicarska se posvećuje poštovanju, zaštiti, promociji i razvoju ljudskih prava. Projekti i programi koji posvećuju posebnu pažnju mogućim izvorima sukoba izbjegavaju podizanje tenzija uz istovremeno osiguravanje učešća korisnika u realizaciji projekata. Švicarska je posvećena smanjenju faktora isključenosti i promovira jednake mogućnosti i ravnopravan pristup resursima, javnim uslugama i procesima odlučivanja. Ravnopravna podjela odgovornosti, dužnosti i ovlaštenja za odlučivanje između muškaraca i žena važna je pokretačka snaga održivog razvoja, uključujući ekonomski rast (viši nivo obrazovanja, bolje ekonomsko, političko, kulturno i socijalno učešće i donošenje odluke o broju djece). Međunarodna saradnja posvećena je promovisanju rodne ravnopravnosti i ženskih prava u svim svojim intervencijama i sa svojim partnerima, s posebnim naglaskom na sprečavanje rodno zasnovanog nasilja, ekonomsko jačanje i učešće žena u politici.

Potcilj 10: Promovisanje dobre uprave i vladavine prava i jačanje civilnog društva (veza sa SDG ciljem 16)

Švicarska promovira demokratske vrijednosti, uključujući učešće građana, transparentnost i odgovornost, kao i borbu protiv korupcije i nekažnjavanja. Međunarodna saradnja jača državne institucije tako da ispunjavaju potrebe stanovništva. Ona jača kapacitete zemalja da svoje javne politike zasnuju na pouzdanim podacima, s posebnim naglaskom na ugrožene kategorije. Švicarska je posvećena sistemskim promjenama koje za cilj imaju jačanje odgovornosti partnerskih vlada za rješavanje prepreka razvoju kao što su korupcija, kronizam i loše upravljanje. Međunarodna saradnja posvećena je promovisanju dobre uprave u svim svojim intervencijama i sa svojim partnerima. Ključni su podrška ravnoteži moći i javni mehanizmi za odgovornost vlasti te nadzor rada vlasti, uključujući i onaj kroz kulturu i medije. Švicarska jača civilno društvo u zemljama u razvoju zbog njegove ključne uloge u osiguravanju socijalne inkluzije, zagovaranja, monitoringa i odgovornosti prema javnosti.

Prilog 6: Prikaz švicarskih partnera iz svih vladinih sektora i njihovih mandata

Direkcija za političke poslove, PD (FDFA)

Direkcija za političke poslove je koordinaciona jedinica za švicarsku vanjsku politiku i najviše upravno tijelo za međunarodna predstavništva. Ona koordinira sve informacije potrebne za zaštitu interesa švicarskih građana u inostranstvu. PD procjenjuje globalne izazove, razvija vanjskopolitičku strategiju i pokušava prepoznati područja gdje su prisutne tenzije ili potencijalna žarišta.

Švicarska agencija za razvoj i saradnju, SDC (FDFA)

SDC je odgovoran za koordinaciju švicarske razvojne saradnje i aktivnosti humanitarne pomoći. On je švicarski centar stručnosti za razvojnu saradnju i humanitarnu pomoć. Aktivnosti SDC-a u oblasti humanitarne pomoći i razvojne saradnje mogu se klasifikovati prema tri kriterija kao geografske (prioritetne zemlje i regije), tematske (npr., pet globalnih programa) i multilateralne.

Odjeljenje za ekonomsku saradnju i razvoj Državnog sekretarijata za ekonomske poslove, SECO (EAER)

SECO je centar stručnosti za saradnju za ekonomski razvoj. Njegov rad se fokusira na glavna pitanja ekonomske i trgovinske politike. Cilj mu je da stvori okvirne uslove koji pogoduju održivom i inkluzivnom ekonomskom rastu i razvoju privatnog sektora. Aktivnosti koje preuzima SECO su usklađene sa njegovim tematskim, geografskim i multilateralnim prioritetima.

Državni sekretarijat za migracije, SEM (FDJP)

SEM određuje pod kojim okolnostima osoba može ući u Švicarsku da tu živi i radi. Također, odlučuje o tome kome se dodjeljuje zaštita od progona. U saradnji s kantonima, SEM organizuje smještaj za tražitelje azila i vraćanje osoba kojima nije potrebna zaštita u zemlju porijekla. Pored toga, koordinira integraciju stranih državljana u Švicarsku, odgovoran je za naturalizaciju stranaca te aktivno radi na međunarodnom nivou na kontroli migracijskih kretanja.

Savezno ministarstvo odbrane, civilne zaštite i sporta (DDPS)

Na osnovu Rezolucije UN-a, Švicarska je rasporedila mali kontingent u multinacionalnu misiju EUFOR Althea u BiH, čime doprinosi miru i stabilnosti na Zapadnom Balkanu. Te aktivnosti promovisanja mira predstavljaju ključne zadatke švicarskih oružanih snaga.

Prilog 7: Skraćenice

SOG	Savez općina/opština i gradova	SDC	Švicarska agencija za razvoj i saradnju
ARI	Agregatni referentni indikatori	SDG	Cilj održivog razvoja
BiH	Bosna i Hercegovina	SECO	Švicarski državni sekretarijat za ekonomske poslove
BSO	Organizacija za pružanje poslovne podrške	MSP	Mala i srednja preduzeća
CEDRIG	Smjernice za integraciju pitanja klime, okoliša i smanjenja rizika od katastrofa	SEM	Švicarski državni sekretarijat za migracije
COVID-19	Bolest koronavirusa iz 2019.	DP	Državna preduzeća
OCD	Organizacija civilnog društva	TRI	Tematski referentni indikatori
CSOSI	Indeks održivosti organizacija civilnog društva	TVET	Tehničko i stručno obrazovanje i obuka
CSPM	Konfliktno-senzitivno programsko upravljanje	UN	Ujedinjene nacije
DRR	Smanjenje rizika od katastrofa	UNDP	Razvojni program Ujedinjenih nacija
EBRD	Evropska banka za obnovu i razvoj	VET	Stručno obrazovanje i obuka
ECHR	Evropska konvencija o ljudskim pravima	VSA	Verband Schweizer Abwasser / Švicarsko udruženje za kontrolu zagađenja vode
EIB	Evropska investiciona banka	VSD	Razvoj stručnih vještina
ESG	Okoliš, društvo i upravljanje	SB	Svjetska banka
EU	Evropska unija	WBD	Odjeljenje za Zapadni Balkan
EUFOR	Althea Operacija „Althea” Snaga Evropske unije u BiH	WBG	Grupacija Svjetske banke
EE	Ekonomski razvoj i zapošljavanje	WOGA	Pristup saradnje svih vladinih sektora
ETH	Eidgenössische Technische Hochschule / Savezni institut za tehnologiju		
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine		
DSI	Direktne strane investicije		
GCI I	Indeks globalne konkurentnosti		
BDP	Bruto domaći proizvod		
GIZ	Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit / Njemačko društvo za međunarodnu saradnju		
GPMD	Globalni program migracije i razvoja		
HQ	Sjedište		
IKT	Informacione i komunikacione tehnologije		
IED	Međunarodni razvoj obrazovanja		
IFC	Međunarodna finansijska korporacija		
MFI	Međunarodne finansijske institucije		
MMF	Međunarodni monetarni fond		
KfW	Kreditanstalt für Wiederaufbau / Kreditni institut za obnovu		
LV	Lokalne vlasti		
JLS	Jedinica lokalne samouprave		
MERV	Sistem za praćenje promjena vezanih za razvoj		
MZ	Mjesna zajednica		
NCD	Nezarazne bolesti		
NDHR	Nacionalni izvještaj o humanom razvoju		
NVO	Nevladine organizacije		
ODA	Zvanična razvojna pomoć		
OMS	Sažetak o monitoringu ishoda		
PD	Direkcija za političke poslove		
JSZZ	Javne službe za zapošljavanje		
PZZ	Primarna zdravstvena zaštita		
PMS	Sistem upravljanja zasnovan na učincima		
PO	Uočene mogućnosti		
SJU	Sporazumi o javnim uslugama		
RS	Republika Srpska		

Prilog 8: Karta Bosne i Hercegovine

Karta br. 3729 Rev. 6 UJEDINJENE NACIJE
Mart 2007.

Odjeljenje za mirovne operacije
Kartografski odjeljak

Impresum

Urednik:
Savezno ministarstvo vanjskih poslova
Švicarska agencija za razvoj i saradnju (SDC)
3003 Bern

Savezno ministarstvo za ekonomske poslove, obrazovanje i istraživanje
Državni sekretarijat za ekonomske poslove (SECO)
3003 Bern

Dizajn:
Mark Manion, Commusication Arts

Fotografije:
Ambasada Švicarske u Bosni i Hercegovini

Kontakt sa stručnjakom:
Švicarska agencija za razvoj i saradnju
Odjeljenje za Zapadni Balkan
Freiburgstrasse 130
3003 Bern
Tel.: +41 58 462 34 75
sekretariat-wba@eda.admin.ch

Državni sekretarijat za ekonomske poslove
Ekonomska saradnja i razvoj
Holzikofenweg 36
3003 Bern
Tel.: +41 58 464 09 10
Info.cooperation@seco.admin.ch

Ambasada Švicarske u Bosni i Hercegovini
Zmaja od Bosne 11
Zgrada RBBH objekt B
71000 Sarajevo
Tel: +387 33 27 15 00
sarajevo@eda.admin.ch
www.eda.admin.ch/bosnia-and-herzegovina

Ova publikacija može se preuzeti sa web-stranice www.sdc.admin.ch/publications.

Bern, 2021. / © SDC/SECO